

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Från lilla förberedelsegruppen till stora klassen
En empirisk studie om nyanlända elevers upplevelser av övergången

Jennifer Bojanic Darwiche

LAU395

Handledare: Bengt O Tederborg

Examinator: Inger Björneloo

Rapportnummer: VT14-2930-103

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: Från lilla förberedelsegruppen till stora klassen. En studie om nyanlända elevers utslussning.

Författare: Jennifer Bojanic Darwiche

Termin och år: VT - 2014

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Bengt O Tedeberg

Examinator: Inger Björneloo

Rapportnummer: VT14-2930-103

Nyckelord: Förberedelsegrupp, nyanlända elever, social integration, andraspråk, ordinarie klass, utslussning.

Sammanfattning:

Studiens problemområde handlar om nyanlända elevers upplevelser och berör deras utveckling i den svenska skolan efter deras tid i förberedelsegrupp. Då antalet nyanlända elever ökar i de svenska skolorna grundar sig studiens problematik i att skolans anställda bör ha kunskap och beredskap inför hur de ska bemöta dessa elever på ett utvecklande sätt. Skolverket (2013) påvisar att nyanlända elever som anlänt efter ordinarie skolstart i mindre omfattning uppnår kunskapskraven, samtidigt problematiseras förberedelseklasser från vissa håll då dessa menas ge eleverna en negativ social stämpel som kan komma att påverka både deras kunskapsutveckling och deras sociala status (Arvidsson m.fl., 1996: 22ff.). Mina funderingar riktade således in sig på om elevernas känslomässiga upplevelser påverkar dem i hur de klarar av att prestera i skolan. Syftet med denna studie är att få inblick i hur nyanlända elever kan uppleva övergången från förberedelsegruppen till ordinarie klass. Jag ville även undersöka om de nyanlända eleverna upplever att de bemöts på ett utvecklande sätt vad gäller både deras kunskapsutveckling och deras sociala integration när de slussas in i ordinarie klass.

Intervju- och enkätundersökningar gjordes för att samla in empiriskt material, och en bearbetning av tidigare forskares teorier och resultat gjordes för att samla in teoretiskt material. Jag stötte på ett flertal hinder under undersökningens gång vilket bidrog till en hel del oplanerade begränsningar. Undersökningens viktigaste resultat är att det är viktigt att eleverna bemöts på ett sätt så de känner sig trygga i den nya kontexten och med dess inblandade, samt att deras kunskapsutveckling och sociala integration är två faktorer som går hand i hand. Detta är viktigt för pedagogiska verksamheter att ha kunskap om så att de på bästa sätt kan ta emot och arbeta för de nyanlända eleverna på ett gynnsamt sätt.

Förord

Nyanlända elever ökar. Krigen i omvärlden ökar och barnen som kommer har ofta behövt fly från sina länder. Vissa av dem har upplevt traumatiska händelser som många av oss i det trygga, svenska, demokratiska välfärdssamhället inte kan föreställa oss. Av denna anledning finner jag det särskilt viktigt att barnen får känna sig trygga i den svenska skolan. Min studie skildrar därför hur nyanlända elever kan uppleva övergången från förberedelsegruppen till ordinarie klass, för att uppmärksamma hur man eventuellt hade kunnat arbeta för att förbättra den.

Undersökningen var först menad att belysa mitt problemområde både utifrån ett lärar- och elevperspektiv. Förhoppningen var att dessa olika perspektiv skulle bidra till inblick från två olika håll. Lärarperspektivet var också menad för att få ta del av empiri från äldre och kanske mer medvetna personer. Undersökningen resulterade dock inte som jag hade tänkt mig. Problematiken som uppstod kommer att redogöras tydligt i Metodkapitlet. Fram till det kapitlet kommer jag dock visa hur jag arbetade för att få in båda perspektiven.

Ett stort tack till den skola som på så många sätt gjort denna studie möjlig att genomföra. Min handledare, rektorer, förberedelsegruppläraren ”Renata” och samtliga lärare, tack för att ni var så tillmötesgående och välvilliga.

Ett stort tack till min familj som stöttat mig med både uppiggande kommentarer och förståelse under min undersökningsperiod.

Ett stort tack till min underbara mamma, Katrin Darwiche, som läst igenom mitt arbete och gett mig feedback när jag behövt det som mest.

Ytterligare ett tack till min make, Elias Khoury, för ditt stöd, din respons och ditt tålamod under denna intensiva 10-veckors period.

Jag hoppas att denna studie kan bidra till många reflektioner, nya insikter och eftertankar hos mina läsare.

Göteborg, våren 2014

Jennifer Bojanic Darwiche

Innehållsförteckning

Abstract	i
Förord	ii
Innehållsförteckning	iii
Figurförteckning	iiii

1. Inledning 7

2. Syfte och problemformulering 8

3. Teoretisk anknytning 9

- 3.1 Teoretiska verktyg - Begreppsförklaringar 9**
- 3.2 Tema 1 – Det sociokulturella perspektivet 10**
 - 3.2.1 Tidigare forskning inom problemområdet 10*
- 3.3 Tema 2 - Frågeställning 1 11**
 - 3.3.1 Tidigare forskning inom problemområdet 11*
- 3.4 Tema 3 - Frågeställning 2 13**
 - 3.4.1 Tidigare forskning inom problemområdet 13*
- 3.5 Tema 4 – Frågeställning 3 14**
 - 3.5.1 Tidigare forskning inom problemområdet 15*
- 3.6 Summering av den teoretiska anknytningen 16**

4. Design, metoder och tillvägagångssätt 18

- 4.1 Motivering av undersökningsmetoder 18**
 - 4.1.1 Population och urvalsgrupper 19*
- 4.2 Intervjuundersökningen 20**
 - 4.2.1 Utformandet 20*
 - 4.2.2 Genomförandet 21*
 - 4.2.2.1 Genomförandet av elevintervjuer 21*
 - 4.2.2.2 Genomförandet av lärarintervjuer 22*
- 4.3 Enkätundersökningen 22**
 - 4.3.1 Utformandet 22*
 - 4.3.2 Genomförandet 23*
- 4.4 Etisk hänsyn 23**
- 4.5 Metoddiskussion 24**

5. Resultat- och analysredovisning 26

- 5.1 Resultat av intervjuer med elever**
- 5.2 Redovisning av intervjuer med elever 26**
 - 5.2.1 "Gent" 26*
 - 5.2.2 "Hamodi" 27*
 - 5.2.3 "Maroun" 28*
 - 5.2.4 "Sandra" 28*
 - 5.2.5 "Evelyn" 29*
 - 5.2.6 Jämförelse – hur eleverna besvarar frågeställningarna 30*
- 5.3 Resultat av enkätundersökning med elever 32**
 - 5.3.1 Datamatrix med kvantitativa resultat 32*
 - 5.3.2 Sammanställning av kvalitativa resultat 33*

5.4 Analyser	36
5.4.1 <i>Analys av intervjuer</i>	36
5.4.1.1 <i>Analys steg 1</i>	37
5.4.1.2 <i>Analys steg 2</i>	43
5.3.2 <i>Analys av enkäter</i>	44
5.5 Summering av det analyserade resultatet	47
6. Slutdiskussion och slutsatser	48
6.1 <i>Diskussion kring syfte och frågeställningar</i>	48
6.2 <i>Friare tolkning av studiens resultat</i>	49
6.3 <i>Slutsatser</i>	50
6.4 <i>Vidare forskning</i>	51
7. Referenslista	52
8. Bilagor	
Bilaga 1 – <i>Samtyckesblankett</i>	54
Bilaga 2 – <i>Intervjuguide, elever</i>	55
Bilaga 3 – <i>Intervjuguide, lärare</i>	57
Bilaga 4 – <i>Enkät, elever</i>	59

Figurförteckning

Sida	Figur	Namn
34	Figur 1	Enkätmatris
45	Figur 2	Kategorischema

1. Inledning

Under min slutpraktik fick jag möjligheten att få uppleva hur det är att ta emot en elev ifrån förberedelsegruppen (FBG) i ordinarie klassen, vilket fick mig att fundera kring detta. Jag upplevde inte att den undervisning som eleven tog del av i klassrummet var särskilt stimulerande eller utvecklande för hen. Jag upplevde även att lärarna inte hade tillräckligt med resurser för att skapa en undervisning som var anpassad efter den nyanlända elevens behov. Dessa reflektioner får inte användas som en anklagelse mot lärare som står inför utmaningen att ta emot nyanlända elever. De är ämnade att visa hur verkligheten kan uppfattas och att det finns ett utvecklingsbehov inom den pedagogiska verksamheten. Dagens oroligheter i omvärlden kan naturligtvis komma att påverka att antalet nyanlända elever ökar, vilket innebär att lärare ska ha en bra beredskap och kunskap om hur man ska ta emot nyanlända elever från förberedelsegrupper (Skolverket, 2014:4). Jag har sedan tidigare kunskaper och erfarenheter av andraspråksundervisning. Detta tillsammans med mitt intresse för andraspråkslevers förutsättningar och integration fick mig att vilja undersöka dessa områden tillsammans. Av denna anledning valde jag att undersöka hur nyanlända elever upplever övergången från förberedelsegruppen till den ordinarie klassen. Vidare ville jag undersöka om eleverna upplever att de bemöts på ett utvecklande sätt vad gäller både deras kunskapsutveckling och deras sociala integration. Att bemötas utvecklande innebär i denna studie om eleverna bemöts på ett gynnsamt sätt, exempelvis genom att de får stöd att förstå och ta till sig undervisningen, eller genom att de får stöd att integreras i klassen. Vidare ville jag undersöka om pedagogerna själva känner att deras arbete är utvecklande för de nyanlända eleverna och om de känner att de gör rätt ifrån sig utifrån styrdokumentens krav.

Förberedelsegrupp är ett begrepp som genomsyrar hela min studie. Jag har valt att använda mig av det begreppet då det är den benämning jag fått bekanta mig med under min verksamhetsförlagda utbildning (VFU). Förberedelsegrupp och förberedelseklass har en likvärdig betydelse. Det är alltså en grupp eller en klass i grundskolan som man skapat för att ta emot nyanlända elever. Detta för att de ska få en introduktion och en grundläggande svenskundervisning innan de kommer ut i ordinarie klassgrupper (Skolverket, 2008:4). Svenskundervisningen brukar vara intensiv. Eleverna får även i olika omfattning undervisning i andra ämnen och studiehandledning på modersmålet. Att placera nyanlända elever i förberedelseklass är det vanligaste alternativet vid mottagandet. Det andra alternativet är att de direkt hamnar i ordinarietklass med extra stöd (Axelsson & Nilsson, 2013:138). Ytterligare en aspekt som motiverade mig att undersöka just detta område är att jag tidigare även stött på litteratur där förberedelseklassens elever problematiseras. Arvidsson mfl. (1996) menar att elever som går i förberedelseklass kan påverkas negativt både socialt och kunskapsmässigt. Detta då både lärare och elever ger dem en "stämpel". En stämpel om att de inte är lika bra eller lika duktiga, vilket kan bidra till negativa konsekvenser vad gäller både deras kunskapsutveckling och deras sociala status (1996: 22ff.). Även Skolverket (2013) redovisade statistik visar att elever som invandrat efter ordinarie skolstart i större omfattning inte lyckas uppnå kunskapskraven i samtliga ämnen bortsett från modersmål, till skillnad från de elever som invandrat innan ordinarie skolstart.

Jag valde att genomföra en empirisk undersökning och inriktade den mot lärare och elever i årskurs 4-6 i den skola som jag bedrivit min verksamhetsförlagda utbildning i. Anledningen till att jag begränsade mig till detta område är dels på grund av undersökningens begränsade tid och dels för att jag endast har erfarenhet av att arbeta med elever i dessa åldrar. Under

undersökningens gång stötte jag dock på lite problematik och beslöt mig för att inte fortsätta studera lärarperspektivet. Det här har jag redogjort för i Kapitel 4, Design, metoder och tillvägagångssätt. Fram till det kapitlet kommer jag att redogöra för hur jag har arbetat för påvisa lärarperspektivet och för att visa hur jag förhållit mig till studien under arbetets gång. Ämnet är även relevant för utbildningsvetenskapen då det enligt *läroplanen för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* är en del av skolans värdegrund och uppdrag att “den ska främja alla elevers utveckling och lärande” (Utbildningsdepartementet, 2011:7). För att kunna leva upp till detta är det viktigt att pedagoger arbetar på ett sätt som gynnar eleverna från förberedelsegrupperna och inte låter dem hamna i skymundan. Detta för att motverka de negativa betygsresultaten. Annars är det enligt min uppfattning inte konstigt att eleverna har svårare att uppnå kunskapskraven. Enligt Skolverkets Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever (2008) som ska följas står det även att det är viktigt att skolan:

- organiserar undervisningen utifrån varje nyanländ elevs behov och förutsättningar,
- utgår från elevens förmågor, intressen och starka sidor,
- tar till vara elevens ämneskunskaper och utvecklar dem vidare,
- tillämpar arbetssätt som förenar språkutveckling och lärande av ämnesinnehåll

(Skolverket, 2008:14).

Avslutningsvis vill jag ytterligare en gång markera denna studies koppling till skolans värdegrund. Att alla människor har lika värde är endast ett av de värden som skolan både ska gestalta och förmedla. Av denna anledning anser jag det vara av ytterst stor vikt att all inblandad personal visar och förmedlar detta till de nyanlända eleverna. De har samma rätt till utbildning, respekt och utveckling som alla andra.

2. Syfte och problemformulering

Syftet med denna studie är att få en inblick i hur nyanlända elever kan uppleva övergången från förberedelsegruppen till ordinarie klass, från både lärares och elevers perspektiv. Jag ville även undersöka om de nyanlända eleverna upplever att de bemöts på ett utvecklande sätt vad gäller både deras kunskapsutveckling och deras sociala integration. Vidare ville jag undersöka om pedagogerna själva känner att deras arbete är utvecklande för de nyanlända eleverna och om de känner att de gör rätt ifrån sig utifrån styrdokumentens krav.

Frågeställningarna jag utgick ifrån var:

1. Hur beskriver de nyanlända eleverna på mellanstadiet att de upplever övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass?
2. Hur beskriver nyanlända mellanstadiel elever att de blir utmanade på ett utvecklande sätt vad gäller deras kunskapsutveckling?
 - Hur upplever de att de bemöts på ett utvecklande sätt för deras sociala integration?
3. Hur beskriver mellanstadielärare nyanlända elevers övergång från förberedelsegrupp till ordinarie undervisningsklass?
 - Känner de att deras arbetsformer och undervisning är utvecklande för de nyanlända eleverna och att de gör rätt ifrån sig utifrån styrdokumentens krav?

- Känner pedagogerna att de på ett utvecklande sätt arbetar för de nyanländas kunskapsutveckling och sociala integration?

3. Teoretisk anknytning

I detta kapitel presenteras först de teoretiska verktygen, det vill säga de begreppsförklaringar som konkretiserar innebörden av studiens nyckelbegrepp. Vidare belyses undersökningens problem, syfte och frågeställning utifrån tidigare forskning. För att kunna göra detta på ett strukturerat sätt har jag valt att arbeta utefter Stukáts (2011:112) rekommendationer. Stukát är universitetslektor vid Göteborgs universitet och har skrivit boken *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskapen* (2011). Författaren rekommenderar att man utgår från olika teman. Jag har valt att skapa 4 teman utifrån frågeställningarna och deras underfråga. Det första temat behandlar dock relevanta delar av det sociokulturella perspektivet. Tematiseringen har skapats för att kunna belysa de teoretiska perspektiv, förklaringar och resultat som är relevanta för respektive tema samtidigt som det finns en tydlig koppling till min frågeställning. Teoriavsnittet visar hur studien bygger på tidigare forskning och på så sätt är kumulativ. Kapitlet avslutas med en summering av den teori som behandlats. Det är även värt att ta upp det som docenten Nihad Bunar (2010) betonar, att “den akademiska forskningen om nyanlända elever i Sverige är kraftigt underutvecklad”(Bunar, 2010:113). Bunar är verksam sociolog på Stockholms universitet och har på uppdrag av Vetenskapsrådet och Skolverket arbetat fram den första rapporten av en rapportserie som institutionerna sammanställer för att sprida kunskap om aktuell forskning om nyanlända elever och deras lärande. I detta kapitel har jag dock gjort ett försök att använda mig av den ringa forskning och litteratur som finns för att skapa en god översikt av relevanta teorier och forskningsresultat för studiens frågeställning och syfte.

3.1 Teoretiska verktyg - begreppsförklaringar

Språkdefinitioner

Förstaspråk, andraspråk, målspråk, flerspråkighet och modersmål är några språk-begrepp som uppkommer under denna studie. Begreppen är väldiskuterade och därför har jag valt att konkretisera deras betydelse i denna studie utifrån tidigare forskares begreppsförklaringar. Termerna modersmål och förstaspråk brukar likställas, då båda syftar till det språk som ett barn tillägnat sig eller exponerats för först genom exempelvis föräldrarna (Abrahamsson, 2009:13). Andraspråket är det språk som barnet lär och tillägnar sig efter att ha tillägnat sig, eller åtminstone börjat tillägna sig, sitt förstaspråk. “Andraspråksinläring sker i det land där språket talas och innebär en socialisation in i det nya språket” (Hammarberg, 2004:26). Det är även det språk som är målspråket, med andra ord “det språk som är föremål för inläring” (Hammarberg, 2004:26). Andraspråksinlärare är alltså de som lär sig ett nytt målspråk, och därmed även en definition som är av relevans för de nyanlända eleverna som går i skolan i Sverige. Flerspråkiga elever kallas de som har mer än ett språk (Löthagen m.fl., 2008:10f.).

Nyanlända elever

I dagens läge finns ingen konkret definition av vilka barn som tillhör benämningen nyanlända elever. Gemensamt för alla är dock att de har rätt till utbildning (Skolverket, 2014:4). Skolverket (2008) är dock tydliga med att det är barn som kommit till Sverige nära eller efter ordinarie skolstart och inte har utvecklat grundläggande kunskaper av det svenska språket. Vidare tar de upp att de nyanlända eleverna inte kan ses som en enhetlig grupp då variationen är hög beträffande ankomstorsak, tidigare skolerfarenheter, psykisk och fysisk ohälsa,

trauman, vistelsetid i Sverige, trygghet i dagsläget, hemförhållanden etc. Det som kan ses som gemensamma faktorer för dessa elever är dock att alla har brutit upp från tidigare hemförhållanden och är mer eller mindre obekanta med det svenska systemet vilket är något som påverkar deras studiesituation (2008:7f.). Just nu är det mycket fokus på gruppen nyanlända elever och regeringen håller på att arbeta fram en konkret definition av begreppet. Det står även som förslag att det ska finnas en tidsgräns på hur länge man får referera till en person som nyanländ, vilket är högst fyra år (Skolverket, 2014:4).

Social integration

I denna studie används termen social integration för att återspegla hur individer integreras och blir en del av en redan existerande gemenskap. Det handlar om en social process där minoritets eleverna slussas in i och blir en del av en ny gemenskap som finns i det nya samhället (Nationalencyklopedin, *Integration*). De nyanlända eleverna behöver, liksom alla individer, få tillhöra en grupp. Detta samtidigt som de är accepterade och omtyckta för den de är. Detta är otroligt viktigt för individens välbefinnande (Elmeroth & Häge, 2009:113). Sammanfattningsvis är det hur eleverna tas emot som en del av den sociala gemenskapen.

Ordinarie klass

Jag har valt att kalla, som många andra som exempelvis Rodell Olgaç (1996:55), den klass som elever vanligtvis placeras i för ordinarie klass. Det är den klass som de nyanlända eleverna övergår till och börjar i efter förberedelsegruppen. Denna klass kan även komma att kallas den nya klassen.

Utslussning / inslussning

Utslussning är en term jag använder, liksom många andra författare som exempelvis Bunar (2010:53) för att beskriva de nyanlända elevernas övergång från förberedelsegrupp till ordinarie klass. Det handlar om en process där eleverna gradvis övergår från förberedelseklass till ordinarie klass, de slussas alltså ut från förberedelsegruppen. Ur ett omvänt perspektiv kan man se denna övergång som en inslussning. Fokus ligger då inte på att eleven slussas ut ur förberedelsegruppen, snarare att hen slussas in i ordinarie klass.

3.2 Tema 1 - Det sociokulturella perspektivet

Jag har valt att sammanfatta ta upp relevanta delar från det sociokulturella perspektivet, då jag utifrån erfarenheter från VFU har upplevt att det är den lärandeteori som präglar skolvärlden, åtminstone på den skolan. Jag har kommit att värdera detta perspektiv som viktigt för studien då jag anser att den har en koppling till min frågeställning, exempelvis dess betoning på att individen lär av samspelet hänger ihop med elevens sociala integration.

3.2.1 Tidigare forskning inom problemområdet

Lev Vygotskij var en psykolog från forna Sovjetunionen under tidiga 1900-talet som forskade bland annat kring hur det mänskliga medvetandet utvecklas. Vygotskijs perspektiv på lärande och utveckling brukar kallas för det sociokulturella perspektivet (Gibbons, 2006:24ff.). Det sociokulturella perspektivets syn på utveckling och lärande grundar sig på sociala aktiviteter och att det inte är något individuellt. ”En individs utveckling är således i hög grad en produkt av undervisningen, inte en förutsättning för den, och den ses som resultatet av individens sociala, historiska och kulturella erfarenheter”(Gibbons, 2006:26). Vidare visar Gibbons (2006:27) att barns utveckling och lärande gynnas av att de får samarbeta med varandra genom vardagliga aktiviteter och problemlösande där det kan ges möjligheter för interaktion. Säljö (2000) visar att kommunikation och samspel är en del av läroprocessen för barn. Även

Dysthe (2003:48) skriver om kommunikationens vikt för lärandet utifrån det sociokulturella perspektivet. Författaren menar att kommunikativa processer är ”förutsättningar för människans lärande och utveckling. Det är genom att lyssna, samtala, härma och samverka med andra som barnet får del av kunskaper och färdigheter ända från sin tidigaste barndom och lär sig vad som är intressant och värdefullt i kulturen” (Dysthe, 2003:48). Eftersom att kommunikation kan ske genom språk, blir språket en nödvändig och viktig faktor för barns utveckling och lärande (Dysthe, 2003:48).

Vygotskij lyfte fram två olika utvecklingsnivåer. Det som ett barn klarar av att göra helt på egen hand och det som ett barn klarar av att göra med hjälp av någon annan med mer erfarenheter. Avståndet mellan dessa två nivåer kallas för den närmaste utvecklingszonen. Inom detta område ligger funktioner som är under utveckling. Det som ett barn idag klarar av att utföra med hjälp av någon annan, kommer det imorgon kanske att klara av att göra på egen hand (Dysthe, 2003: 81). Gibbons (2006:29) menar att lärare kan stötta elever genom att ge dem tillfällig hjälp för att de senare ska klara av uppgifter på egen hand. Stöttningen som även kallas för scaffolding, innebär att lärare ska ge dem den nödvändiga hjälp som de behöver för att leda dem framåt. Alla elever behöver olika typer av stöttning. Stöttningen kan även ske av en klasskamrat. Det handlar om att en kunnigare person som stöttar eleven.

3.3 Tema 2 - Frågeställning 1

Hur beskriver nyanlända elever på mellanstadiet att de upplever övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass?

3.3.1 Tidigare forskning inom problemområdet

Det finns inget konkret och enkelt svar på denna forskningsfråga. Det finns viss forskning inom området men frågan är komplex. Anledningen till detta är att man inte kan se nyanlända elever som en enhetlig grupp som delar en enda uppfattning. Det handlar självklart om hur respektive individ upplever övergången från förberedelseklass och vilken bakgrund de har (Axelsson & Nilsson, 2013:138). Det de nyanlända eleverna har gemensamt är att de flyttat från sitt hem och land, och lämnat den kontext som de tidigare hört hemma i. Nu står de i en ny kontext med ett nytt språk. Vissa kanske kommer till Sverige för att en förälder gift sig med en svensk medborgare, då kan omständigheterna ha varit tryggare och flytten mer planerad. En sådan situation kan ha bidragit till att eleven fått förbereda sig inför mötet med det okända, till skillnad från andra barn. Vissa barn har varit tvungna att fly ensamma och hastigt efter plötsliga och traumatiska upplevelser (Skolverket, 2008:7). Elisabeth Elmeroth och Johan Häge har tillsammans skrivit boken *Flyktens barn* (2009). Elmeroth är lärare, docent och forskare i Institutionen för utbildningsvetenskap på Linnéuniversitetet i Kalmar/Växjö. Hennes forskning berör olika aspekter inom områden för flyktingskap, interkulturell pedagogik, etnisk maktordning och svenska som andraspråk (Linnéuniversitet). Johan Häge har under sin yrkeserfarenhet som lärare fått erfarenhet av att undervisa nyanlända flyktingar. De lyfter att dagens krig drabbar civilbefolkningen i mycket större utsträckning än förr och att en del av det moderna krigets krigsföring är att utöva systematiskt våld mot civila. Det är vanligt att terrorisera befolkningen genom att rikta sig mot barnen. Barn skräms upp, tvingas bli vittne till tortyr eller avrättningar av närstående, misshandlas, fängslas, utnyttjas och i vissa fall tvungna att själva bli soldater. Detta sätter sina spår och de barn som kommit till Sverige har ännu större behov av trygghet (Elmeroth & Häge, 2009:9-19). Många barn har påverkats av traumatiska upplevelser på ett sätt som skadat dem psykiskt. Det kan handla om allt från apatiska tillstånd av olika grad till posttraumatiskt stressyndrom. Detta påverkar eleverna på så sätt att de kan lida av koncentrationssvårigheter,

rastlöshet, ängslan, aggressivitet, sömnproblem, återupplevande, hyperkänsliga och vara överdrivet beroende av vuxna (Elmeroth & Häge, 2009:65ff., 94ff.). Skolan bör därför vara en trygg plats där hemiska upplevelser kan läggas åt sidan och meningsfullt arbete och lek ta mer plats. För att eleverna ska känna sig trygga och bygga upp ett förtroende för den nya kontexten och de personer som finns i den är det viktigt att de vuxna som bemöter eleverna är trygga och tillmötesgående. Det underlättar även om eleverna på olika sätt får stöd och förståelse av lärare och klasskamrater (Elmeroth & Häge, 2009:107).

Monica Axelsson är professor i tvåspråkighet och forskare på Institutionen för språkdidaktik och Jenny Nilsson är doktorand på Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen. De är båda vid Stockholms universitet (Stockholms universitet, 2012). Tillsammans har de studerat hur nyanlända elever i åttonde och nionde klass upplever övergången från förberedelseklass till ordinarie klass, ett område som även de påpekar att det finns föga forskning om (Axelsson & Nilsson, 2013:137). De menar att variationen bland elevernas upplevelser beror på att de upplever mötet den nya skolan på olika sätt utifrån både individuella och affektiva faktorer som bland annat självkänsla, frustration och ångest, vilket även påverkar hur de tar till sig undervisningen och hur de kan utveckla sitt målspråk/andraspråk (2013:139f.).

Christina Rodell Olgaç är en filosofie kandidat och lågstadielärare som då hade 15 års erfarenheter av att undervisa nyanlända barn i Rinkeby. I hennes bok *Förberedelseklassen - en rehabiliterande interkulturell pedagogik* (1996) tar hon upp nyanlända elevers skolsituation. Författaren menar att lärare vid utslussning av nyanlända elever måste ta hänsyn till varje individs förutsättningar. Vissa elever visar att de känner sig redo för att slussas in i ordinarie klass när de visar sig vara glada men lite oroliga, samtidigt som de är väldigt intresserade av sådant utanför förberedelsegruppen, i skolan. Det kan även vara så att eleven visar att hen vill utmana sig själv språkligt och socialt. Vissa elever kanske inte visar att de är redo för utslussningen på samma sätt eftersom de gärna vill ha den trygghet de har fått i förberedelsegruppen, som ofta är en mindre grupp. Då är det viktigt att läraren hjälper hen att ta det steget och inte "fastnar" i förberedelsegruppen (1996:55f.) Pauline Gibbons har mycket erfarenhet av andraspråksutveckling och är bidrädande professor vid University of Technology i Sydney, Australien. Även Gibbons (2006:162) tar upp att mindre elevgrupper kan kännas tryggare för eleverna, då den både erbjuder dem mer utrymme att interagera med pedagogen och en miljö som kan uppfattas som mindre hotfull.

Elmeroth & Häge (2009) betonar att det är bra att utslussningen sker tidigt. Till en början endast i en del ämnen som eleven och lärarna gemensamt har beslutat som lämpliga tillfällen (2009:124). Det är bra om eleven känner sig tillfreds med att närvara under de ämnen som man valt ut. Vissa kanske känner att det är tryggare att vara i ordinarie klass vid undervisningen av de praktiska ämnena, andra kanske känner sig tryggare med matematiken. Det är viktigt att övergången inte går för snabbt, annars kan det leda till att eleven känner sig allt för utmanad och vill tillbaks till förberedelsegruppen (Rodell Olgaç, 1996:55f.). Axelsson och Nilssons (2013) studie visade dock att många elever vill slussas in i ordinarie klass, dels för att de känner att de har större studiemöjligheter då de får delta i fler ämnen och med jämgamla klasskamrater. Dels för den sociala integrationen, då det var viktigt att skaffa kamrater, samspela med andra och "bli som de andra". Enligt deras studie upplever de nyanlända eleverna inslussningen som svår, väldigt utmanande med många hinder. Dels på grund av inlärningsmiljön och dels på grund av individbehov. Inlärningsmiljön brister då språket tenderar att bli allt för avancerat, då lärare inte har samma språkmedvetna- och utvecklande förhållningssätt som lärare i förberedelseklass och inte använder sig av stöttning på ett sätt som tillfredställer de nyanländas behov. Utifrån individens behov visar de att det

finns en ovilja att använda sig av modersmålet som ett verktyg för förståelse i ordinarie klass och de upplever hinder i den sociala integrationen med ordinarie klasselever. Det utanförskap som det för med sig kan resultera i att elevens självkänsla påverkas negativt (2013:159f.) Självuppfattningen har en stor betydelse för lärande och menar att om man inte känner att man kan prestera bra eller får stöd så kan det resultera i att de ger upp förhoppningen av att prestera bra och få stöd (Elmeroth, 2008:124).

Bunar (2010) tar upp hur elever kan uppfatta sin roll i den svenska skolan och refererar vid ett tillfälle till Elmeroth som påpekar att ”nyanlända ger uttryck för att vara mer nöjda med och i högre grad känner sig ha inflytande över undervisningen och får oftare använda elevaktiva arbetsätt än de jämförbara grupperna svenska och Sverigefödda elever. Dessutom trivs de bättre med lärarna och med skolans anda”(Bunar, 2010:57).

3.4 Tema 3 - Frågeställning 2

Hur beskriver nyanlända elever att de utmanas på ett utvecklande sätt vad gäller deras kunskapsutveckling och att de bemöts på ett utvecklande sätt för deras sociala integration i ordinarie klass?

3.4.1 Tidigare forskning inom problemområdet

Axelsson och Nilsson (2013) påpekar sambandet mellan nyanlända elevers utveckling och deras sociala integration. Författarna menar att de är två faktorer som är beroende av varandra. Deras studie visade att många elever blir besvikna vad gäller den sociala integrationen och att de kände sig hämmade både i deras sociala integration och i deras kunskapsutveckling i ordinarie klassrum. De nyanlända elevernas förhoppningar av att lära sig svenska genom att skaffa sig svensktalande kamrater var något som inte präglade skolans verksamhet. Det var snarare tvärtom. Det visade sig att både lärare och klassrumskamrater i olika utsträckningar hade en ovilja att ta ansvar för de nyanlända elevernas sociala integration i ordinarie klass. Författarnas slutsats om den sociala integrationen är att eleverna upplever sig vara mer inkluderade i förberedelseklassen och att ordinarie klass inte innefattar det utbudet av sociala resurser som de nyanlända eleverna hoppats på. Detta kan bidra till att miljön i ordinarie klass blir exkluderande och att de nyanlända eleverna känner sig utanför gemenskapen och ensamma. Detta påverkar elevernas självförtroende och därmed deras förutsättningar att lära (2013:159f).

Axelsson och Nilsson (2013) betonar betydelsen av hur relationen ser ut mellan de elever som är i majoritet, förstaspråks- eller andraspråkstalare, och de elever som är i minoriteten, de nyanlända eleverna. Det är nämligen viktigt att det finns ett skol- och klassrumsklimat som underlättar interaktionen med och mellan eleverna. Eleverna, och lärarna för den delen, kommer från ett samhälle och varje samhälle innefattar både fördomar och diskriminering (2013:140). Elmeroth (2008:11) menar att individer vid möten kategoriserar varandra och tilldelar de andra olika maktpositioner, med olika mycket makt, utifrån den makthierarki som präglar mötesplatsen. Vidare menar författaren att dessa maktpositioner kan skapas utifrån etnicitet. När man kategoriserar andra som ”invandrare” så kategoriserar vi dem även som ”icke-svenskar”, det vill säga en motsatt kategori till ”det svenska”. På detta sätt skapas bilden av ”de andra”, de icke svenska, och bidrar till ett vi-och-dem-tänkande (2008:11). Maktpositionerna förstärks i det vardagliga samspelet mellan individer och grupper, och ”inom samhällets alla områden förekommer rangordningar, eller hierarkier, mellan överordnad och underordnad. Hierarkier visar sig i praktiken och blir utgångspunkt för tolkning av förhållandet mellan individer och grupper” (Elmeroth, 2008:11). Axelsson och

Nilsson (2013:240) menar att dessa attityder och värderingar bidrar till att olika grupper såsom minoritetsgrupper, som nyanlända elever, blir tilldelade en viss status. Denna status kan komma att påverka de tidigare nämnda affektiva faktorer som också påverkar elevernas självförtroende och därmed deras förutsättningar i skolan. Rodell Olgaç (1996) menar att det är bra om läraren hjälper eleven med den sociala integrationen. Man kan på olika sätt arbeta för att eleverna ska skaffa nya kamrater under tiden de är i förberedelseklasserna. Elever kan få hjälp att etablera en kontakt med en elev i ordinarie klass som har något gemensamt med eleven eller ordna möten med elever som redan slussats ut. Detta kan nämligen bidra till en tryggare känsla både på skolgården och i den nya ordinarie klassen (1996:55f.).

Hur de nyanlända eleverna uppfattar sin skolsituation har till stor del att göra med hur de bemöts av skolans personal och hur skolans organisation ser på sitt arbete med nyanlända elever. Om lärare förmedlar att de tror på sina elever samtidigt som de arbetar med den stöttning som behövs så kan det gynna elevens kunskapsutveckling (Elmeroth, 2008:124, 67). Annika Löthagen har över 20 års erfarenhet av undervisning i svenska som andraspråk och tog emot Svenska Akademiens svensklärarypris. Pernilla Lundenmark och Anna Modigh har över 10 års erfarenhet av andraspråksundervisning. Tillsammans har de skrivit boken *Framgång genom språket* (2008). De betonar att lärarens förhållningssätt är avgörande för eleverna. "Eleverna måste få kännas att de lyckas och lärarens ambitioner måste få vara att 'få med sig' alla elever i klassen/gruppen" (Löthagen mfl., 2008:39). Axelsson och Nilsson (2013:139) menar att nyanlända elever har vissa grundläggande behov som kan liknas med andraspråkelevens behov. Ett av dessa behov är undervisning som är språkutvecklande eftersom de står inför den "dubbla utmaningen", att lära sig på ett språk, som de arbetar med att lära sig. (Löthagen mfl., 2008:12, 22). Ju äldre eleverna är desto mer stressade kan de känna sig över att hinna ikapp med kamraterna (Axelsson & Nilsson, 2013:156). Axelsson och Nilsson (2013) menar att det brister i det pedagogiska arbetet och i de sociala förutsättningarna som finns i det ordinarie klassrummet vilket påverkar eleverna väldigt negativt. Om skolan försummar deras negativa upplevelser kan det leda till att de hamnar i en ond cirkel. Genom att inte ta deras upplevelser på allvar eller arbeta för att förbättra dem kan det leda till att eleverna själva ser sig som avvikande, både inom utbildningsplanet och det sociala planet. Författarna problematiserar detta och menar att det innebär att skolsystemet lägger ansvaret och skulden på eleven för att hen exempelvis inte lyckas i skolan, och på så vis leder skolsystemets bristande uppbyggnad till att förstärka de normer som präglar vårt samhälle (2013:160). Axelsson och Nilssons (2013:160) analys visar att de statuskillnader som finns mellan förberedelseklassen och ordinarie klass samt mellan nyanlända elever och resterande elever bidrar till att de nyanlända eleverna vill komma vidare från förberedelseklassen. De som deltog i studien gjorde jämförelser mellan sig själva och andra genom motsatsdefinitioner med negativa och positiva värderingar. Om de tar till sig den negativa synen på sig själva så kan det påverka deras förutsättningar att integreras socialt och utvecklas kunskapsmässigt. Känner eleverna att de förväntas vara dåliga inom studierna, så kan det leda till att de tar sig an den inställningen. Men det kan fungera åt motsatt håll. Har lärare höga förväntningar och visar att hen tror att eleven kan lyckas, kan det även motivera eleven och leda till det (Löthagen m.fl., 2008:39ff.).

3.5 Tema 4 - Frågeställning 3

Hur beskriver mellanstadielärare nyanländas övergång från förberedelsegrupp till ordinarie undervisningsklass? Känner de att deras arbetsformer och undervisning är utvecklande för de nyanlända eleverna och att de gör rätt ifrån sig utifrån styrdokumentens krav? Känner de att de på ett utvecklande sätt arbetar för deras kunskapsutveckling och sociala integration?

3.5.1 Tidigare forskning inom problemområdet

Elmeroth och Häge (2009:122f) betonar att förberedelseklassen ska erbjuda det stöd som eleverna behöver för att integreras i ordinarie klass. Detta blir särskilt viktigt då de nyanlända eleverna inte kan det svenska språket vilket kan fungera som ett hinder för både kommunikationen med lärare och elever och "inget barn ska behöva lämnas utan möjlighet att förstå och göra sig förstådd i sin vardag" (Elmeroth & Häge, 2009:122-123) Författarna (2009:124) menar att det därför är vanligt att man inte väljer att eleverna slussas in i ämnen som kräver att man har det nya språket för att lyckas, vilket leder till att de ofta slussas in i praktisk-estetiska ämnen eller matematik, engelska och moderna språk. Eftersom eleverna är i behov av olika mycket stöd och trygghet så är det viktigt att skolans personal ser eleven, hans bakgrund och nuvarande behov. Då elevernas behov är varierande beroende på deras bakgrund så är det även viktigt att pedagogerna vet hur de ska bemöta respektive elev och tar hänsyn till skillnaden mellan elever som förberett sig på att komma hit och elever som tvingats fly hit. Anledningen till detta är att de genom stöd och en individuellt anpassad struktur kan arbeta för att eleverna ska må bättre. För att kunna göra detta är det viktigt att personal får kunskap om hur och varför man ska göra det (2009:72ff.). Om läraren lär sig att arbeta utifrån elevernas behov samtidigt som det positiva står som utgångspunkt kan vardagliga, strukturerade rutiner skapa en känsla av trygghet, vilket i sin tur kan bidra till att den nyanlända eleven känner sig såpass avkopplad för att utvecklas genom lekar och skolarbete (Elmeroth & Häge, 2009:114f.). Att undervisa dessa elever är en stor utmaning för pedagogerna, då de nyanlända eleverna ibland har särskilda behov och har rätt till en gynnsam och likvärdig utbildning, som bör legitimeras utifrån delvis en vetenskaplig grund och delvis beprövad erfarenhet. Av detta skäl kan pedagogerna behöva kompetensutvecklas (Skolverket, 2014: 4f.). Jim Cummins är verksam professor på University of Toronto i Canada och ett av hans forskningsområden handlar om andraspråksutvecklingen. Cummins (2001) betonar vikten av att skolan ska utvecklas på ett sådant sätt att de lär sig att bemöta flerspråkiga elevers behov (2001:86ff). Bunar (2010:50ff.) menar att språket är de nyanlända elevernas nyckel till både den sociala integrationen och till den kunskapsmässiga utvecklingen. Gibbons (2006:161f.) betonar vikten av språk- och kunskapsutvecklande undervisning, och menar att det är nödvändigt att lärare, inte minst de i ordinarie klassrum, arbetar med ämnesöverskridande språkundervisning. Det är ett arbetssätt som främjar språkutvecklingen och andraspråksinlärarna behöver få arbeta med att utveckla sitt språk under hela dagen i alla ämnen (Löthagen m.fl., 2008:22).

Den ordinarie klassrumsmiljön är även en god språklig miljö för att utvecklas i och eleven får stöta på språket i dess olika former och i olika mängd i meningsfulla sammanhang (Gibbons, 2006:163). För nyanlända elever är det väldigt viktigt att ingå i ett meningsfullt sammanhang med en explicit struktur. Dels för att det tillsammans med rätt stöd kan bidra till att hejda den symptomutveckling som olika trauman kan leda till hos drabbade elever, dels för att eleven ska kunna ta till sig undervisningen. Känslan av sammanhang har en stor betydelse för elevens välbefinnande. För att kunna bygga upp denna känsla är det viktigt att ta hänsyn till tre faktorer: begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Det är viktigt att eleven stöter på i skolan är begripligt och välstrukturerat samtidigt som det är hanterbart, det vill säga att kraven som ställs inte är allt för höga, och meningsfullt för att eleven ska motiveras (Elmeroth & Häge, 2009:72f., 108ff.). Bunar (2010:73) visar i sin studie att det är viktigt att eleverna känner sig som en del av det sociala sammanhanget för att motiveras. Han menar att nyanlända elever kan känna sig tryggare i att samspela med andra elever som också är

flerspråkiga då de har större förståelse för deras språkliga brister. Eleverna i studien kände sig mer hämmande av och rädda inför att delta med enspråkiga elever då de kände att de lättare fick hånfyllda kommentarer. Om läromiljön är tillåtande så vågar eleverna ta plats i diskussioner och frågor. Författaren menar sammanfattningsvis att det kan vara lättare för nyanlända elever att engagera sig i undervisningen om de känner att det är okej att göra fel. Löthagen m.fl. (2008:37ff.) tar också upp undervisningsmiljöns betydelse och betonar att den ska vara tillåtande för att fråga och göra fel samtidigt som den präglas av en öppenhet för flerspråkighet. Detta gör man samtidigt som man inte utgår från ett vi-och-dem perspektiv utan snarare från ett alla-är-vi-olika perspektiv. Författaren menar att detta är en sociokulturellt stödande miljö, vilket Axelsson och Nilssons (2013) beskriver som en miljö där den nyanlända eleven tillåts samspela med lärare och kamrater samtidigt som hen känner sig som en del av gemenskapen. De menar att denna miljö är viktig för att elevens närvaro i ordinarie klass ska fungera på ett utvecklande och tillfredställande sätt (2013:144, 159f.). Cummins (2001:97f.) förklarar att om läraren arbetar på ett utvecklande sätt med elevens kunskaps utveckling, men också med den sociala integrationen, så kan det leda till att eleven uppfattar interaktionen med lärare och elever, som tillhör målspråkskulturen, som både positiv och bekräftande, vilket kan resultera i att eleven vill anstränga sig för att ta del av den nya kulturen och det nya språket. Gibbons (2006:30) menar att det är viktigt att pedagoger ser vilket typ av stöd eleven behöver. "Det är typen av stöd - ett som är lyhört för de speciella krav som ställs på elever som lär sig på ett andraspråk - som avgör om inläringen lyckas"(Gibbons, 2006: 30). Cummins (2001:95f.) betonar att elevernas bakgrund och tidigare kunskaper är viktiga i studiesammanhanget då lärande sker effektivare om man utgår från dem. Det är viktigt att ha i åtanke att de nyanlända elevernas erfarenheter och förkunskaper kan skilja sig väldigt mycket från klasskamraternas, men utgår man från dem så kan man öka deras engagemang, förståelse och effektivitet i lärandet.

Elmeroth och Häge (2009:124) betonar vikten av stödet från modersmål- och andraspråkslärare och menar att de nyanlända elevernas fortsatta kunskapsutveckling till stor del är beroende av det stödet, då de har omfattande kunskaper om andraspråksinlärnarnas behov. Författarna menar att ordinarie lärare ska utnyttja de resurser som arbetskollegorna står för och att det är viktigt att samtliga parter engageras i de nyanlända elevernas utslussning från förberedelsegruppen. Bunars (2010:77) forskningsöversikt belyser modersmålets betydelse i elevernas undervisning. Modersmålsundervisning och handledning bidrar nämligen till en fortsatt kognitiv utveckling hos de nyanlända eleverna (Elmeroth, 2008:128). Axelssons och Nilssons (2013:145-154) studie visade också på att elevernas användande av modersmålet var viktig för deras lärande, både som stöd för förståelse av ämnesinnehåll och för att lära sig det svenska språket. Rodell Olgaç (1996:55) betonar att det även är viktigt att inblandade lärare kommunicerar med varandra innan utslussningen ska ske för att planera hur den ska ske på ett successivt och integrerande sätt. Det är då viktigt att lärarna har eleven i åtanke och att det exempelvis finns en given plats för eleven i klassrummet (1996:55).

3.6 Summering av den teoretiska anknytningen

Det finns inget konkret svar bland forskningen på hur nyanlända elever på mellanstadiet upplever övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass, då det handlar om hur respektive individ utifrån sin bakgrund samt individuella och affektiva faktorer upplever övergången (Axelsson & Nilsson, 2013:138f.). Det de har gemensamt är att de lämnat den kontext som de tidigare hört hemma i och nu står de i en ny kontext med ett nytt språk. Vissa barn har varit tvungna att fly hastigt efter traumatiska upplevelser (Skolverket, 2008:7), som kan påverka deras sätt att bete sig i skolan (Elmeroth & Häge, 2009:63ff., 94ff.) och därför

bör den vara en trygg plats där hemska upplevelser kan läggas åt sidan. För att eleverna ska känna sig trygga är det viktigt att de vuxna som bemöter dem är trygga och tillmötesgående. Det underlättar även om eleverna på olika sätt får stöd och förståelse av lärare och klasskamrater (Elmeroth & Häge, 2009: 107). Det är viktigt att lärare vid utslussning av nyanlända elever tar hänsyn till varje individs förutsättningar. Det är bra att utslussningen sker tidigt och successivt, till en början endast i ämnen som eleven och lärarna gemensamt har beslutat (Elmeroth & Häge, 2009:124) för att eleven ska känna sig bra med att närvara under de ämnen som man valt ut. Det är viktigt att övergången inte går för snabbt, då det kan leda till att eleven känner sig allt för utmanad och då vill tillbaks till förberedelsegruppen (Rodell Olgaç, 1996:55f.). Vissa elever vill gärna ha den tryggheten de fått i förberedelsegruppen som ofta är en mindre grupp (Rodell Olgaç, 1996:55f.). De kan kännas tryggare då den både erbjuder dem mer utrymme att interagera med pedagogen och en miljö som kan uppfattas som mindre hotfull (Gibbons, 2006:162). Många nyanlända elever vill dock slussas in i ordinarie klass, dels för att de känner att de har större studiemöjligheter och för den sociala integrationen, då de nya kamraterna är viktiga. Men många nyanlända elever upplever inslussningen som svår, väldigt utmanande med många hinder, vilket beror på hur de upplever att de utmanas vad gäller deras kunskapsutveckling och deras sociala integration i ordinarie klass. Svårigheterna upplevs dels på grund av inlärningsmiljön som tenderar att bli för avancerad. Många nyanlända elever upplever hinder i den sociala integrationen och det är även många som upplever att de har en lägre status och exkluderas. Det utanförskap som det för med sig kan resultera i att elevens självkänsla påverkas negativt. Kunskapsutveckling och social integration är två faktorer som påverkar och är beroende av varandra och därför är det viktigt att skol- och klassrumsklimatet underlättar interaktionen mellan eleverna (Axelsson & Nilsson, 2013:140, 159f., 240). Det är bra om läraren hjälper eleven med den sociala integrationen då det kan bidra till en tryggare känsla (Rodell Olgaç, 1996:55f.).

Hur de nyanlända eleverna uppfattar sin skolsituation har även till stor del att göra med hur de bemöts av skolans personal och hur skolans organisation ser på sitt arbete med nyanlända elever. Om lärare förmedlar att de tror på sina elever samtidigt som de arbetar med den stöttning som behövs så kan det gynna elevens kunskapsutveckling (Elmeroth, 2008:124, 67). Det är viktigt att lärarna arbetar med språkutvecklande arbetssätt (Löthagen mfl., 2008:12, 22).

Avslutningsvis vill jag även ta upp att jag varit kritisk mot all litteratur jag bearbetat, men särskilt gentemot Axelssons och Nilssons (2013) studies relevans, då de har studerat äldre barn i grundskolan. Jag har ändå valt att förhålla mig till den för att se om mina undersökningsresultat visar på några likheter och kan kopplas till deras studie. Finns det likheter mellan min och deras studie så visar det på att det finns likheter i hur nyanlända elever kan uppleva övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass i både mellanstadiet och högstadiet. Detta är inget jag kommer att fördjupa mig i men är värt att nämna.

4. Design, metoder och tillvägagångssätt

I detta kapitel presenterar jag min undersöknings karaktär och motiverar mina val. Vidare redogör jag för hur jag försökt besvara min frågeställning och lösa mitt problem med hjälp av insamlat material från min undersökningsmetod, en så kallad metodtriangulering. Metodtrianguleringen innebär att jag valt att använda mig av fler än en undersökningsmetod, i detta fall en kombination av två typer av metoder (Stukát, 2011:42). I arbetet med utformningen av mina metoder har jag förutom Stukát (2011) använt Metodpraktikan (2012), som är skriven av Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wägnerud, som är verksamma på Statsvetenskapliga institutionen på Göteborgs universitet. I redogörelsen motiverar jag avgränsningar, uteslutandet av alternativa metoder och urval. Jag redogör även för hur jag haft ett etiskt förhållningssätt under mitt arbete. Avslutningsvis följer en metoddiskussion där studien utvärderas och graden av vetenskaplighet och tillförlitlighet diskuteras.

4.1 Motivering av undersökning

Jag har valt att genomföra en empirisk undersökning. Det handlar alltså om en undersökning som utgår från erfarenheter hämtade någonstans i verkligheten (Nationalencyklopedin, *Empirisk*). I min studie är det de nyanlända mellanstadieelevernas och mellanstadielärarnas erfarenheter jag undersökt. Jag har valt att använda mig av både ett lärar- och elevperspektiv då dessa tillsammans ge en riktigare bild av det som studeras (Esaiasson m.fl., 2012:23). En vanlig metod för att samla in data är genom att samtala och fråga människor om det man vill veta mer om. Av den anledningen valde jag att använda mig av två frågeundersökningar av respondentkaraktär, då det som kännetecknar denna variant är att det är svarspersonens uppfattningar och upplevelser som studeras (Esaiasson m.fl., 2012:227-228). Jag valde bort observation som undersökningsmetod då jag kände att jag redan observerat en hel del under min VFU. Många av de nyanlända eleverna befinner sig även i olika ordinarie klasser vilket hade lett till att observationstillfällena hade varit både tidskrävande och onaturliga.

Innan jag tog mitt slutgiltiga beslut om vilka metoder jag skulle använda mig av gick jag på ett möte med en pedagog, som i denna studie kommer att kallas Renata, som arbetar i förberedelsegruppen inom det område min studie genomfördes. Jag hade reflekterat över att kombinationen av intervjuer och enkäter skulle vara lämpliga metoder för min studie, vilket Renata tyckte var en bra idé. Vi problematiserade dock hur enkäten skulle genomföras med eleverna, då de kunde vara i behov av språkligt stöd. Därför valde jag att leda eleverna språkligt genom enkäten och på så sätt konkretisera språket och finnas tillgänglig för frågor.

Jag kände att intervjuundersökningar var lämpligt, då den enligt samhällsforskningen beskrivs som en metod vars syfte är att synliggöra något mer specifikt. Då intervjuundersökningens struktur skulle vara i form av en frågeundersökning så skulle det kunna bidra till resultat som visar upp en frekvens av det som undersöks, med andra ord hur frekventa vissa svar är. Jag valde att utföra intervjun i form av en samtalsintervjuundersökning. Det innebär att det under intervjutillfället ska föras ett interaktivt samtal mellan mig som forskare och svarspersonen (Esaiasson m.fl., 2012:228). Det finns flera olika former av samtalsintervjuer, men efter att ha övervägt dem beslutade jag mig för att arbeta utefter det som Stukát (2011:44) benämner som *mer ostrukturerade intervjuer*. Den formen handlar om att jag ger svarspersonen mer

utrymme i samtalet och på så sätt ökar mina möjligheter att få fram svar som skulle kunna stämma över med de teoretiska föreställningar som tagits upp i studien. I mer ostrukturerad intervju är det accepterat att jag som intervjuare kan känna efter och ställa frågor i den ordning som känns bäst, vilket kändes bra då det kan vara personligt och känsligt att prata om individuella upplevelser. Jag övervägde att genomföra gruppintervjuer, av rent praktiska och kvantitativa skäl, men bestämde mig ganska snabbt för att inte genomföra det. Det kändes lämpligt med individuella intervjuer med tanke på att det kan vara ett känsligt ämne att tala om inför andra personer. Det ju även vara så att svarspersonerna påverkas av grupstryck eller inte vill dela med sig av sina åsikter inför de andra svarspersonerna (Stukát, 2011:46).

Syftet med enkätundersökning var att komma åt fler personers upplevelser av mitt problemområde än det som hade varit möjligt om jag endast använt mig av intervjuundersökningar (Stukát, 2011:47). Jag ville alltså integrera ett mer kvantitativt resultat i min undersökning och enkätundersökningen kan bidra till ett större omfång av likvärdiga uppgifter, vilket innebär det att de även är jämförbara och därför både kan redovisas och analyseras med siffror (Esaiasson m.fl., 2012:30). Detta omfång kan även bidra till att stärka eventuella resultat och underlätta mitt försök att generalisera (Stukát, 2011:47).

Syftet med att använda mig av en metodtriangulering var att få en kombination av två typer av metoder och att de ska komplettera varandra. Det var även menat att hjälpa mig att belysa och studera mitt problemområde utifrån två olika perspektiv och på så sätt kunna öka min studies validitet (Stukát, 2011:42). Min ambition var att de kvalitativa resultaten skulle stötts av de kvantitativa resultaten och på så sätt leda till något mer generaliserbart.

4.1.1 Population och urvalsgrupper

Jag hade redan valt ut den bestämda skolan som undersökningsområde då jag visste att det fanns en undersökningspopulation. Undersökningspopulationen är alltså en grupp som undersökningen riktar sig mot, nämligen lärare och nyanlända elever på mellanstadiet som har fått ta del av övergångsprocessen från förberedelseklass till ordinarie klass (Esaiasson m.fl., 2012:156). Denna population befinner sig på en mångkulturell skola i ett segregerat bostadsområde i en av Sveriges större städer.

Renata som känner eleverna var till stor hjälp. Jag valde att lita på hennes expertis när det kom till att bestämma vilka svarspersoner som var lämpliga, då hon har kännedom om deras mognad och språkkunskaper. Språkkunskaperna blev viktiga för att jag skulle kunna göra mig förstådd och mognaden för att de skulle kunna ha en givande dialog med mig. Mognad innebär i detta sammanhang att de klarar av att reflektera och ge välutvecklade svar på de ställda frågorna. På det sättet hjälpte Renata mig att planera min urvalsgrupp både till intervjuerna och enkäterna med eleverna. Hon gav mig även förslag på vilka lärare hon ansåg att jag kunde intervjua. Då min studie intar både ett elev- och ett lärarperspektiv bestämde jag mig för att skapa ett undersökningsinstrument av varje form som utformats för eleverna och ett annat som utformats till lärare. Jag skapade alltså olika intervjuguider och enkäter beroende på om de var till eleverna eller till lärarna. Detta bidrog till att min urvalsgrupp kunde delas in i fyra olika grupper. Den första urvalsgruppen, *Grupp 1*, bestod av respondenter som är nyanlända elever på mellanstadiet som håller på eller har slussats över från förberedelsegrupp till ordinarie klass. Dessa respondenter skulle delta i intervjuundersökningarna. Med Renata valde vi ut tre pojkar och två flickor. Respektive elev går i olika årskurser på mellanstadiet. Den andra urvalsgruppen, *Grupp 2*, bestod också av respondenter som är nyanlända elever i mellanstadiet som håller på eller har slussats över från förberedelsegrupp till ordinarie klass. Dessa skulle delta i enkätundersökningen och bestod av 17 elever. Under denna grupp valdes inga elever bort, utan var samtliga elever som slussats

över från förberedelsegrupp till ordinarie klass under mellanstadieåren. Den tredje urvalsgruppen, *Lärargrupp 1*, bestod av respondenter som är lärare på mellanstadiet och har tagit emot nyanlända elever som slussats in i ordinarie klass och skulle intervjuas. Den fjärde urvalsgruppen, *Lärargrupp 2*, bestod av respondenter som är lärare på mellanstadiet och har tagit emot nyanlända elever som slussats in i ordinarie klass, och skulle delta i enkätundersökningen. Dessa är strategiska urvalsgrupper då jag tillsammans med Renata valde ut dem som deltagare och hade en etablerad kontakt med skolan (Esiasson m.fl., 2012:158). En typ av strategiskt urval är det som Stukát (2011:70) kallar för snöbollsurval. Det innebär att jag visste att Renata var en person med speciella egenskaper, i form av kontakter till en större grupp av nyanlända elever. Hon hjälpte mig sedan att "peka ut andra relevanta informanter" (Stukát, 2011:70). Stukát (2011) menar att denna metodik kan vara passande om man har svårt att etablera en kontakt med den populationen av som man tänkt undersöka, exempelvis en mindre tillgänglig grupp (2011:70).

4.2 Intervjuundersökningen

Innan genomförandet av intervjuerna så fanns det en del praktiska saker att arbeta med. Två av personerna som Renata förespråkade kunde inte ha ett självständigt samtal på svenska angående mitt problemområde. Jag fick därför ta reda på vad som krävdes av mig för att få en tolk. Genom kommunikation med ansvariga och handledare på Göteborgs universitet så godkändes det att en annan lärarstudent agerade tolk, eftersom hen skrivit på blanketter om tystnadsplikt inom samma kommun som undersökningsskolan ligger i. Jag var även tvungen att se till att få in samtyckesblanketter (bilaga 1) från samtliga minderåriga respondenter och deras föräldrar. Renata hjälpte mig bland annat med att få intervjutillfällena och lokal.

4.2.1 Utformandet

I arbetet med utformandet av intervjuundersökningen beslutade jag mig för att skapa två intervjuguider, en för eleverna (bilaga 2) och en för lärarna (bilaga 3). Jag beslutade mig för att de skulle skapas utifrån studiens frågeställningar, eftersom att undersökningen är till för att besvara just den. Jag valde att skapa, så som Stukát (2011:44) rekommenderar, olika teman i intervjuguiden. Respektive tema innefattade temarelevanta frågor. En anledning till att jag valde att göra på detta sätt är för att jag trodde att det skulle bli lättare för mig att ha ett mer naturligt förhållningssätt till intervjuguiden. Detta eftersom intervjuguiden då skulle vara mer strukturerad och lättare att överblicka, vilket förhoppningsvis skulle vara smidigare och ge ett bättre samtalsflyt. Jag skapade alltså ett antal huvudfrågor till respektive tema. Jag ville ha huvudfrågorna som bas för att kunna formulera om frågorna och ställa följdfrågor för att försäkra mig om att respondenterna skulle förstå vad det är jag menar. Målet med detta var att försöka få ut så uttömmande svar som möjligt (Stukát, 2011:44). För att kunna göra detta tänkte jag även väldigt mycket på frågeformuleringarna, både vad gäller form, disposition och innehåll. Detta för att försöka skapa både ett dynamiskt samtal som ger svar som är relevanta för att besvara frågeställningen (Esiasson m.fl., 2012, 264ff.).

I varje intervjuguide var syftet med frågorna i det första temat att fungera som uppvärmningsfrågor. Det var inledande frågor vars syfte var att skapa en kontakt, ge bakgrundsinformation och en god stämning. Respektive intervjuguide avslutades också med en avslutande fråga där respondenten blev tillfrågad om hen ville tillägga något eller hade några andra funderingar. Intervjuguidens ordning ledde successivt till frågor som kan uppfattas som känsligare, vilket gjorde den avslutande frågan extra viktigt så respondenterna skulle kunna prata av sig om de fått några tankar (Esiasson, m.fl., 2012, s 264ff.).

4.2.2 Genomförandet

Innan genomförandet testade jag intervjuguiden, som Esaiasson m.fl. (2012:268) rekommenderar, på en lärarstudent för att se om samtalet var smidigt och att frågorna inte var oklara. Jag var ändå beredd på att frågorna kunde uppfattas som oklara för eleverna, men det var ett sätt för mig att förbereda mig. Innan genomförandet av elevintervjuerna så uppstod den första problematiken. Alla elever hade inte lämnat in samtyckesblanketterna. De elever som hade glömt sina blanketter uppgav dock att de gärna ville vara med och att de kunde lämna in dem efter intervjutillfället. Jag diskuterade detta med Renata. Vi kom fram till att jag skulle genomföra intervjuerna ändå och stryka dem om blanketterna inte lämnades in.

Intervjun med eleverna genomfördes i ett biblioteksrum som ligger bredvid deras klassrum. Vi fick hela rummet till vårt förfogande. Renata sa att eleverna var vana att vara där och att vi skulle få vara där för oss själva, vilket jag tyckte var passande då Stukát (2011:45) rekommenderar att det är tryggt för respondenterna om de får vara på en plats de är vana vid och känner sig trygga med. Utefter denna rekommendation anpassade jag mig även efter de lokaler och tider som lärarna ansåg vara lämpliga för deras intervjutillfällen. Samtliga intervjuer gick till på samma sätt, förutom de två första intervjuerna där en tolk var närvarande. Jag ställde frågorna och svarspersonerna svarade. Jag undvek att ställa "ledande frågor, förutsättande frågor och frågor med värdeladdade uttryck" (Stukát, 2011:44). Jag använde mig dock väldigt mycket av uppföljningsfrågor, för att fördjupa mig i det vi pratade om, och av tolkande frågor för att kontrollera om jag uppfattat svaret på rätt sätt (Esaiasson m.fl., 2012:264). Samtliga intervjuer startades upp med att svarspersonerna fick muntlig information om deras rättigheter (Se etisk hänsyn). Intervjuerna spelades in för transkribering.

Jag tror inte att jag som intervjuare påverkade eleverna eller lärarna i hur de skulle svara. Jag försökte ha ett genuint och neutralt förhållningssätt genom hela intervjun, vilket jag tror ledde till förtroende och att svarspersonerna faktiskt delade med sig av sina upplevelser med mig. Jag tänkte även på att ha en enklare och bekvämare klädsel för att inte utstråla en formell situation (Esaiasson m.fl., 2012:267f). Även tolken tänkte väldigt mycket på detta.

Jag genomförde intervjuerna med fem av de nyanlända eleverna som Renata hade rekommenderat och med två mellanstadielärare som arbetat med elever som slussats in i deras ordinarie klass. Jag begränsade mig till detta antal av två orsaker. Dels för min studies begränsade tid och omfattning, dels för att det varit svårt att få fler lärare att ställa upp.

4.2.2.1 *Genomförandet av elevintervjuer*

"Gent" - Jag intervjuade Gent med hjälp av en tolk. Jag kände inte att tolken var ett hinder, tvärtom. Jag upplevde att han mycket snabbare, kände sig trygg att dela med sig av sina erfarenheter, kanske på grund av att han kände sig bekväm med språket? Det resulterade i en av de längsta elevintervjuerna på ca 40 min.

"Hamodi" - Jag intervjuade även Hamodi med hjälp av en tolk. I början av samtalet verkade han lite nervös och svarade ganska kort, men det dröjde inte länge innan eleven började prata mer. Intervjun pågick under 20 min.

"Maroun" - Maroun hade vid flera tillfällen frågat mig när det var hans tur att intervjuas. Jag uppfattade att han såg fram emot intervjuerna. Under intervjuns början hade han ett leende på läpparna och verkade inte alls nervös. Maroun gav långa berättande svar och hade inga problem att föra ett samtal på svenska. Intervjun pågick under 25 min.

“Sandra” - Jag intervjuade Sandra. I början av samtalet verkade hon lite nervös och svarade ganska kort, men det gick över ganska snabbt. Sandra gav långa berättande svar på ett sätt som jag uppfattade som väldigt engagerat och entusiastiskt. Intervjun pågick under 25 min.

“Evelyn” - Intervjun började med att Evelyn sa att hon var nervös. Jag förklarade vem jag var och att hon inte behöver känna sig rädd. Det dröjde inte länge tills Evelyn började ge långa berättande svar på ett sätt som jag uppfattade som engagerat. Intervjun pågick under 30 min.

4.2.2.2 Genomförandet av lärarintervjuer

Jag lyckades inte genomföra intervjuerna med lärarna i en lugn och trygg miljö, och respektive intervju avbröts under genomförandets gång. Jag valde därför att inte ha med insamlad data jag från intervjuerna med lärarna.

4.3 Enkätundersökningen

Innan genomförandet av enkätundersökningarna så fanns det en del praktiska saker som jag var tvungen att arbeta med. Jag var tvungen att kontakta ett flertal lärare då eleverna i *Grupp 2* redan slussats in i ordinarie klass eller var i slutskedet av övergångsprocessen. Eftersom eleverna var utspridda i olika klasser i mellanstadiet så fick jag anpassa mig efter respektive klass-schema. Jag bokade tid med 5 olika lärare, i fem olika klasser. Lärarna bistod mig bland annat med att dela ut samtyckesblanketterna (bilaga 1), mottagandet av dem och med lokal. Jag fick klassernas grupprum, ett rum i anslutning till klassrummet, till mitt förfogande.

När det kom till *Lärargrupp 2*, de lärare som skulle delta i enkätundersökningen, så ville jag för att uppnå den önskade kvantiteten få med mig så många lärare som möjligt. Jag vände mig då till rektorn och bad om att få fem minuter från ett personalmöte för att kunna presentera min undersökning och vädja om mellanstadielärarnas deltagande. Tack vare rektorn kunde jag redan nästa dag presentera min studie. Jag tänkte väldigt mycket på mitt förhållningssätt och mitt sätt att tala för att vara hövlig och skapa förtroende. Jag bemöttes av intresserade lärare och de föreslog att jag skulle utforma enkäten digitalt. Detta var en tanke som jag redan reflekterat kring. Lärarna menade att de genom en digital tillgång till enkäten kunde välja att fylla i den vid den tidpunkt som passade dem bäst och att de på så sätt även kunde lämna in dem till mig på ett bekvämare sätt. En av lärarna erbjöd sig att skicka en email-adress till mig som var kopplade till samtliga lärare på skolan. Jag accepterade deras erbjudande.

4.3.1 Utformandet

Jag försökte utforma enkäten på ett sätt som gör dem både kvantitativa och kvalitativa. Min ambition var att enkäternas innehåll skulle vara kvalitativa i den bemärkelsen att de skulle vara informationsrika och hjälpa mig att besvara min frågeställning. Jag valde att använda mig av fasta svarsalternativ för att få ut ett variabeltänkande från samtliga respondenter, men alla frågor avslutades med ett motiveringsfält, blanka rader där svarspersonerna kunde utveckla sina svar. Detta var även bra för att svarspersoner som kanske uppfattar vissa frågor som känsliga skulle ges möjlighet att utveckla sina svar (Esaiasson, 2012:227-249). För att försäkra mig om enkäten var begriplig och för att ha möjlighet att förbättra den, valde jag att prova den med två passande testpersoner. De var lärare, vilket matchade *Lärargrupp 2*. Jag kunde inte testa elevenkäten men reflekterade mycket över hur jag skulle förklara frågorna.

Arbetet med utformandet av enkäterna startades upp med ett försättsblad till respektive enkät, för att presentera mig, tillvägagångssättet och annan information som framställts utefter Vetenskapsrådets (2002) rekommendationer (se *Etisk hänsyn*). Jag delade upp enkäterna i

olika teman, som i intervjuguiden. Respektive tema behandlar frågor inom olika områden, men dessa framkommer inte i själva enkäten. Syftet med dem var att skapa en struktur. Det första temat innefattade inledningsfrågor och avslutades med plats för kommentarer.

Enkäterna som utformades för eleverna skapades i pappersformat (Bilaga 4) och för lärarna gjorde jag en websurvey, det vill säga en undersökning som sköts genom tjänster på Internet. Jag valde bort att skicka enkäten som bilaga till svarspersonernas e-postadresser då jag övervägde nackdelarna. Jag var rädd för problematik som att det kunde bli fel med filformaten. Jag skapade istället enkäten genom en tjänst på Google Drive. Sedan skickade jag en länk till lärarna, som de bara behövde klicka på för att besvara enkäten. Svaren skickades till en svarsmatrix. Det första som presenteras i enkäten är försättsbladet.

4.3.2 Genomförandet

Innan själva genomförandet av elevenkäterna så uppstod problematiken kring samtyckesblanketterna och kring tiden. Att anpassa mig efter de olika mellanstadieklassernas schema för att få tillfälle att genomföra enkäterna var både tidskrävande och osmidigt. Det uppkom oplanerade hinder, så som extraundervisningar som var tvungna att läggas på de redan planerade undersökningstiderna, vilket gjorde att jag fick boka om och återkomma. Vissa elever som befann sig i övergången från förberedelsegrupp till ordinarietklass fick plötslig information om att de behövde närvara i ett annat klassrum, vilket resulterade i ett bortfall på tre personer. Vad gäller samtyckesblanketterna så hade inte alla elever lämnat in dem, men de ville delta och lämnade in dem efteråt. En elev fick inte tillstånd att delta och en pojke ville inte delta, det vill säga ytterligare bortfall. Jag genomförde till slut enkätundersökningen vid fem olika tillfällen. Varje genomförande startades upp med en genomgång av försättsbladen där jag gick igenom elevernas rättigheter. Jag var sedan närvarande när de svarade på enkäten. Vissa elever klarade av att svara på den utan några svårigheter, andra elever ville i olika omfattning ha hjälp med att förstå frågorna och andra elever ville ha stöd vad gäller att skrivandet.

Lärarenkäterna skickades till pedagogernas e-postadresser den 8/4 - 2014. De hade då tre dagar på sig att svara på enkäterna innan Påsklovet. Påsklovet kom och jag väntade av den anledningen i två veckor tills jag skickade en påminnelse till dem. Vid detta tillfälle hade jag endast fått in ett svar, men misstänkte bortfall då en lärare kommenterat vad hen skrivit under mina besök i skolan och sa att hen skickat in. Hens beskrivning matchade dock inte den inskickade enkäten. Efter påminnelsen fick jag ett mail av en lärare som också sa sig ha skickat in enkäten, men inte matchade med den som skickats in. Efter en hel vecka hade det endast kommit in ett svar. Det lämnade mig med två ifyllda enkäter och två bortfall.

4.4 Etisk hänsyn

För att ha ett etiskt förhållningssätt till min egen forskning valde jag att förhålla mig till Vetenskapsrådets (2002) fyra huvudkrav, då min studie berör känsligare områden så som sociala upplevelser, utanförskap och yrkesetisk självkritik. Jag la mycket tid på att reflektera över eventuella konsekvenser, hur jag skulle formulera och förhålla mig till svarspersonerna för att inte påverka dem i deras uppfattning kring studiens problemområde.

Informationskravet, innebär att respondenterna ska få information om forskningsuppgiften, syftet, institutionsanknytning, ansvariga, deras uppgift och genomförande. Det innebär även att de ska få information om villkor för deltagandet. Vidare ska de informeras om varför de är viktiga för undersökningen och att insamlad data endast kommer användas för forskningssyftets ändamål. Sedan kom *Samtyckeskravet*, som innebär att respondenterna har

rätt att bestämma om de vill vara delaktiga i min studie och avbryta det om så önskas. Detta blev samtliga svarspersoner informerade om och de fick uppgifter för att kontakta mig om de ångrar sin delaktighet. Samtyckesblanketten legitimerade de minderåriga deltagarnas delaktighet då deras vårdnadshavare skrivit under. Deras delaktighet godkändes alltså både av föräldrarna och eleverna. Detta krav följs av *Konfidentialitetskravet* som handlar om att undersökningsdeltagarna ska ges konfidentialitet. Det vill säga den sammanställda informationen inte ska kunna kopplas till respondenterna och informationen får inte komma ut till obehöriga. För att leva upp till detta krav har jag anonymiserat alla svarspersoner som deltagit i intervjuerna genom att använda mig av fingerade namn och utesluta onödiga uppgifter som kan leda till identifikation. Det är även viktigt att betona att jag är medveten om att jag är bunden till tystnadsplikt då jag rört mig inom den pedagogiska verksamheten. Det sista av de fyra huvudkraven är *Nyttjandekravet*. Det kräver att de insamlade uppgifterna endast får brukas för forskningssyftet, vilket jag respekterar (Vetenskapsrådet, 2002:6-14).

Renata hjälpte mig med att muntligt förklara detta till de föräldrar som kanske inte skulle förstå all denna information skriftligt.

4.5 Metoddiskussion

Jag har valt att föra en metoddiskussion för att bedöma min studies tillförlitlighet. Efter genomförandet av mina undersökningar med lärarna kunde jag inte undgå en känsla av misslyckande, då jag stött på ett flertal hinder som fick mig att ställa mig kritisk mot mitt insamlade material. Min ambition att belysa nyanlända elevers övergång från förberedelseklass till ordinarie klass utifrån två olika perspektiv blev inte fulländad. Jag lyckades inte framföra lärarperspektivet. Jag ser ingen mening med att diskutera lärarintervjuernas tillförlitlighet då det fanns störningar i miljön under respektive intervju. Lärarenkäterna, som var menade att införa kvantitativa resultat, kändes också som ett misslyckande då jag endast lyckades få in två enkätsvar och det därmed finns ett stort bortfall i studien. Jag fick dock lärdom av vilken problematik som kan uppstå vid användning av digitala verktyg. De två bortfall jag fick kännedom om, endast eftersom dessa lärare personligen tog kontakt med mig och gav mig information om deras inlämnande, fick mig att inse att det var fel på mitt mätinstrument som bidragit till att fler svar inte kommit in. Jag valde därför att fortsätta min studie fast endast med utgångspunkt i elevernas perspektiv. Det är alltså endast resultaten från undersökningarna med eleverna som kommer att redovisas och analyseras i följande kapitel, och därmed endast de jag diskuterar om i resterande metoddiskussion. Detta innebär att jag inte längre kommer att använda mig av den sista frågeställningen som riktar sig mot lärarna.

Generaliserbarhet, validitet och reliabilitet är termer som brukar användas inom forskningen för att bedöma en studies tillförlitlighet. Jag var medveten om att en empirisk undersökning kunde vara svårare att koppla till dessa termer, eftersom att det är olika individers upplevelser jag undersöker. För att diskutera min studies reliabilitet, alltså mitt mätinstruments kvalité så är det positivt att de anpassats för att respondenterna ska kunna utveckla och ge kvalitativa svar. Frågorna har även testats till viss del för att på ett så säkert sätt som möjligt mäta det som är avsett. Hade jag haft tillgång till en kontakt med nyanlända elever i den åldersgruppen hade jag föredragit att testa mätinstrumenten med dem. När det kommer till studiens validitet, alltså hur bra jag har mätt det jag vill mäta, så gav den ostrukturerade samtalsintervjun mig friheten att ställa frågor på ett sådant sätt att jag kunde styra samtalet i den riktning som krävdes för att få ut de svar jag sökte efter. Enkäterna utformades på ett sätt så att eleverna skulle kunna ge andra svar än de fasta svarsalternativen och de uppmuntrades att välja fler än

ett svarsalternativ ifall deras svar faktiskt var så. Detta underlättar att jag även genom enkäterna mätt det jag vill mäta. Det som dock kan ha varit negativt när det kommer till validiteten, är språket. Då de nyanlända eleverna inte har samma erfarenheter av språket som infödda elever så kan det leda till att de inte förstått frågorna helt och hållet, vilket jag försökte motverka genom att finnas där som ett stöd. I enkäten försökte jag se till att de svarsalternativ som hade en positiv och negativ klang var jämt fördelade. Vid vissa frågor gav jag dock fler negativa svarsalternativ, då dessa framkommit som relevanta svarsalternativ utifrån den tidigare forskningen. Jag är dock kritisk till att detta har påverkat validiteten i resultaten då eleverna inte uppmanades att välja negativa svar, eller fler än ett svar ifall de inte kände så. Det fann även blanka rader för att ge andra svar om svaren inte stämde överens. Ytterligare en validitetsaspekt som är viktig att ha i åtanke är risken man tar när man undersöker människors uppfattningar. Eftersom det är individer som har studerats så kan en forskare aldrig vara helt säker på att informationen man får är helt sann. Det beror på svarspersonernas medvetenhet, om deras nuvarande situation påverkar hur de besvarar frågorna (dagsformen) och vilken sanningshalt som ligger i svaren. Vissa elever kanske inte längre tänker på hur de upplevde det nya då. Det kan även vara så att eleverna inte är tillräckligt kritiska och inte vill erkänna sina eller andras brister. Syftet med min studie handlar dock om elevernas upplevelser, vilket har förmedlats till mig av ett flertal elever. Enligt metodtriangleringens syfte skulle metoderna komplettera varandra och på så sätt öka min studies validitet och därför blir eventuella mönster av särskild vikt (Stukát, 2011:42, 132ff.). Undersökningarnas kvalitativa svar lämnade dock en hel del utrymme för tolkningar och Esaiasson m.fl. (2012:24) menar att empiriska undersökningar borde genomföras systematiskt för att resultaten ska anses ha en reliabilitet, vilket min undersökning inte har gjorts. Det är inte heller relevant att prata om generaliserbarhet då svarspersonerna har valts ut genom ett strategiskt urval, förutom för urvalsgruppens skola. Både individer och skolor kan ju skilja sig väldigt mycket från varandra. Jag vill även påpeka att det finns en risk med att jag förlitat mig på det urval som Renata valt ut, då resultaten hade kunnat se annorlunda ut om jag intervjuat andra elever. Fördelaktigt är dock att jag genom studien inte försöker skildra en representativ bild av mitt problemområde. Oavsett om resultatet hade sett annorlunda ut eller inte, så är det positivt att studien är oberoende av vilka elever som deltagit så länge de besitter den erfarenheten jag studerar. Detta eftersom att det är individernas erfarenheter och upplevelser som står i centrum i denna studie och som skildras oberoende av vilken nyanländ elev det är som deltar.

Min studie inriktar sig på att förstå och tolka fallet med just den elevgruppen i den skolan jag undersökt och inte på att generalisera urvalsresultatet. Jag har därför valt att fortsätta diskussionen med termen *relaterbarhet*, något som Stukát (2011:63, 136f.) benämner som en svagare variant av generaliserbarhet. Relaterbarheten handlar om att resultaten från det fall jag har studerat kan jämföras med andra fall. Resultaten från min studie är alltså inte generaliserbara på så sätt att resultaten är representativa för hur alla nyanlända elever upplever övergången från förberedelseklass till ordinarie klass, men resultaten kanske kan relateras till en liknande pedagogisk verksamhet med nyanlända elever. Därför valde jag att ha en mer specifik fokus på min undersökningsgrupp och hoppades på så sätt kunna konkretisera hur verkligheten *kan* se ut bland nyanlända elever i en skola. Syftet är att den verklighet som min studie lyfter fram kan ge insikt i hur nyanlända elever faktiskt kan uppleva övergången från förberedelseklass till ordinarie klass och på så sätt även lyfta upp några eventuellt viktiga faktorer för pedagoger som arbetar i skolor med nyanlända elever. Min förhoppning är att detta uppmärksammar lärare på vad som är viktigt för att lärare ska tillgodose de nyanlända elevernas behov.

5. Resultat- och analysredovisning

I detta kapitel har jag börjat med att redovisa mina undersökningsresultat. För att göra detta på ett utförligt och organiserat sätt har jag valt att endast redovisa relevanta resultat, det vill säga elevernas resultat. Detta motiverades i metoddiskussionen. Jag kommer att gå igenom respektive undersökning för sig. Dessa resultat kommer sedan analyseras enligt samma ordning som de redovisats. Innan genomförandet av analysen har den valda analysmetoden presenterats kortfattat. Genom hela detta kapitel har jag försökt visa hur resultaten kopplas till min frågeställning. Kapitlet avslutas med en summering av det analyserade resultatet.

5.1 Resultat från intervjuer med elever

Här redovisas resultaten från intervjuerna i punktformat. I nästa avsnitt kommer jag redovisa respektive intervju för att visa hur jag kommit fram till dessa resultat.

- Övergången till ordinarie klass kan upplevas som negativ om eleven inte vill lämna förberedelsegruppen och känner trygghet där.
- Övergången kan även kopplas till känslor som nervositet, ovana etc.
- Vänner kan vara en bidragande faktor till vilket klassrum eleverna trivs bäst i.
- Eleverna upplever övergången som positivare om de bemöts på ett bra sätt av både lärare och klasskamrater.
- Elever från förberedelsegrupp bemöts ibland på ett negativt sätt, som präglas av uteslutning och kränkning, av elever i skolan som inte går i FBG.
- Nyanlända elever kan ofta uppleva att undervisningen i ordinarieklass är svår på grund av språket. Stödet är även viktigt för att de ska lära i ordinarie klass, oavsett om det kommer från en klasskamrat eller en lärare.
- Det finns både elever som känner att de stöttas och elever som känner att de inte stöttas i den sociala integrationen, av lärarna i ordinarie klass.
- De nyanlända eleverna upplever att de bemöts på ett bra sätt av lärarna i ordinarie klass. ”Bra” har olika innebörd beroende på vilken elev som uttryckt det.
- Det är inte alla elever som känner att de får vara med och påverka sin övergång från förberedelsegrupp till ordinarie klass.

5.2 Redovisning av intervjuer med elever

Jag har valt att sammanfatta elevintervjuerna utifrån det som är relevant för min frågeställning för att på ett tydligt sätt redogöra mina resultat. Jag har sedan gjort en jämförelse för att konkretisera hur intervjuerna besvarar mina frågeställningar. Jämförelsen presenteras på ett tydligt och kvalitativt sätt, då den utgör det material som sedan ska analyseras.

5.2.1 Gent

Gent gick i skolan i sitt hemland men trivs bättre i skolan i Sverige, eftersom han hade upplevt att bli agad i skola och sa - *Man var alltid rädd för bestraffningarna*. Gent slutade i skolan då det var krig i landet. Eleven kände sig lycklig när han kom till Sverige och skulle börja skolan, men var nervös då han inte kunde språket. Han blev positivt överraskad av att det fanns fler barn i skolan med samma modersmål. Eleven sa att han trivdes, mådde bäst och var glad i förberedelsegruppen. Han sa: - *När jag kom till skolan, så fick jag kompisar. Sedan kom det fler kompisar*. Vidare förklarade han att alla klasskamrater i förberedelsegruppen var hans kompisar och att han kände att han bemöts på ett bra sätt av lärarna, men inte av

resterande elever på skolan. De retade honom, gav honom öknamn och uteslöt honom från gruppaktiviteter. När han sedan började gå över till ordinarie klass så kändes det inte så bra, eftersom han hade vant sig i sin klass, inte ville lämna sina kompisar och var nervös inför det nya. När vi sedan frågade eleven om han fick vara med att påverka utslussningen sa han: - *De sa bara att du nu ska gå i [...] De säger till mig att gå dit men jag vill inte egentligen.* Sedan frågade jag:

Intervjuare: Fick du vara med och bestämma vilka ämnen du skulle få vara med på, i den andra klassen?

Gent: Ehm de säger till mig typ gå dit, när det är något ämne. Ibland accepterar jag det, ibland inte [...]. Jag går dit mina kompisar går. När mina kompisar går till sina klasser så går jag till min.

Eleven förklarade att han inte vill delta i ordinarie undervisning då lärarna gör undervisningen för svår och att han lär sig mer i FBG. Sedan betonade han att läraren inte hjälpte honom i ordinarie klass, det fanns dock en klasskamrat som gjorde det. Gent tyckte att det var viktigt att läraren arbetar för att få eleven att förstå, även om han inte förstår första gången. Inom ett ämne får han studiehandledning på modersmålet och han deltar i modersmålsundervisningen.

Gent kände inte att klasskamrater eller lärare underlättar hans sociala integration. Vad gäller eleverna så var det särskilt osäkert just på rasterna. - *Dom säger inte kom, utan när jag kommer ibland så låter dom mig vara med. Ibland låter dom mig inte vara med. Dom tar inte initiativet.* Han förklarar att läraren endast är till social hjälp vid konflikter. - *Om vi till exempel har bråkat så säger läraren typ att ni är kompisar och att ni inte får bråka.* Han förklarade att eleverna kände igen honom ifrån de praktiska ämnena när han började gå in i klassrummet och att det därför inte kändes konstigt att han närvarade i klassrummet.

5.2.2 Hamodi

Hamodi gick i skolan i sitt hemland men tyckte det var ett strängare skolklimat där. Vidare berättade han att det kändes bra att komma till Sverige, men att det kändes nervöst att börja skolan då han inte hade några kompisar. Han tyckte dock att det kändes bra att gå i förberedelsegruppen och fick kompisar där. Av den anledningen tyckte han att det kändes tryggare i förberedelsegruppen än ordinarie klass. När han skulle presenteras för sin nya klass kände han: -*Eee, lite nervöst, men jag blev kompis med alla till slut.* Hamodi sa även att han fick vara med och bestämma lite hur utslussningen skulle gå: - *De frågade mig om jag vill gå på matte. Jag sa ja, sen jag gick.* Hamodi tyckte lärarna på skolan bemötte honom på ett bättre sätt än de i hemlandet, eftersom att de inte bestraffar elever när de inte kan något. Han tycker dock att han inte får lika mycket utrymme i ordinarie klass men menar att de beror på att de är fler elever, men känner att han utvecklas och oftast hänger med i undervisningen. Ibland tycker han att det blir lite för svårt då han inte förstår allt på grund av språket och då han endast får stöd ibland. Hamodi får även stöd på modersmålet av modersmålsläraren. Vidare förklarar han att lärare vid vissa tillfällen sätter sig ner vid honom lite extra mycket för att förklara och han tycker att han lär sig bäst när han får mycket hjälp av läraren. Hamodi var osäker på om läraren arbetar för hans sociala integration men sa att han tyckte att de nya klasskamraterna var vänliga. Han kände sig dock inte riktigt som en del av klassen och sa att han trivdes bättre i FBG.

Intervjuare: Vad bra, känner du att du är en del av klassen nu?

Hamodi: Sådär. Jag tycker om dem i FBG mer.

Intervjuare: Varför?

Hamodi: Ehm, för att vi gör roligare saker ihop.

Intervjuare: Aha okej... Har du fått hjälp av elever och av lärare att bli en del av klassen?
Hamodi: Ehhm, ehhm, jag vet inte. De är snälla mot mig i alla fall.

5.2.3 Maroun

Maroun har inga skolerfarenheter från hemlandet men har en väldigt positiv inställning till att vara i Sverige och gå i skolan här. - *Här jag går i skolan och spelar med kompisar. I "x-land" det var inte så roligt bara krig och sånt.[...]. Det kändes bra, de var snälla mot mig. De bråkade inte och sånt. Jag vill lära mig mycket, vill bli duktig och en hjälte.*

Maroun tyckte att det kändes bra i förberedelsegruppen trots att han inte kunde mycket svenska när han kom. Han förklarar att han fick många snälla kompisar som han lekte mycket med och att det är bra i förberedelsegruppen. Han sa dock att han ibland känner: -*Jag orkar inte gå. Men man måste så man lär sig.* Maroun kände sig nervös inför utslussningen från förberedelsegruppen men lättades av att han blev bemött på ett vänligt sätt:

Maroun: Först så var jag nervös, men det kändes många gånger bra, min lärare var snäll.

Intervjuare: Aha det gjorde det. Tog läraren emot dig på ett bra sätt?

Maroun: Ja "Lärare 1", "Lärare 2" och alla de är så snälla, när jag först gick dit jag blev... vad hette det... ensam. Men sen när ja gick dit igen dom lekte med mig. Jag var på bild och musik. Nu känns det bra de leker med mig på planen.

Maroun tycker att lärarna bemötte honom på ett bra sätt och att de hjälpte honom i klassrummet. Ordinarie lärare kollar att han förstår och han känner att han utvecklas genom undervisningen. Han tycker dock att det hade varit bra om de kunde förklara saker på ett bättre sätt. Han förklarar att han ibland kan fråga en klasskamrat med samma modersmål om han inte förstår. Maroun berättar att han får studiehandledning och modersmålsundervisning. Han tycker att det är viktigt att man får positiv respons från läraren och förklarar: - *Läraren måste säga bra jobbat och du lyssnar perfekt och duktig och sånt. Om han säger du är duktig och sånt man blir duktig och så.*

Maroun tycker att klasskamraterna i den nya klassen inte bemötte honom så bra från början. De hamnade i konflikt i idrotten, vilket ledde till bråk. Läraren pratade då med eleverna. Efter det kände han att allt blev bra och att de blev snälla. När han sen skulle vara i klassrummet tyckte han också att de var snälla mot honom och då de kom fram till honom och frågade om han ville vara med och spela fotboll.

5.2.4 Sandra

Sandra har tidigare skolerfarenheter från sitt hemland men slutade på grund av krig. Under en period hade hon undervisning hemifrån. Sandra tycker att skolan i hemlandet skiljer sig mycket från den svenska skolan. - *För vi hade inte idrott, vi hade inte SO eller NO och vi hade inte bamba i skolan.* Eleven uttryckte sedan självmant att hon var glad över att lämna sitt land för att hon tror att det finns bättre förutsättningar utanför landets gränser. När det kom till att börja skolan i Sverige kände hon sig dock osäker: - *Jag hade ingen aning om hur jag skulle känna mig. Jag visste inte om de andra skulle tycka om mig. Jag hade ingen aning, jag bara gick. Jag var inte glad och det var inte läskigt, jag bara: okej.* Sandra tyckte dock att det kändes bra att komma till förberedelsegruppen. - *Det var faktiskt roligt för jag träffade andra barn som också hade flytt och de var jätte snälla.* Sandra förklarar att det kändes bra att gå i skolan med barn som flytt eftersom de också var i den situationen att de lärde sig svenska och om hur det är i Sverige, vilket de gjorde tillsammans. När Sandra sedan skulle slussas ut till ordinarie klass så kändes det inte alls bra. - *Det där var faktiskt läskigt. För jag visste inte om*

de skulle gilla mig eller säga hej eller om de skulle veta att jag inte kan svenska för att jag kommer från ett annat land och inte kan svenska. Men när jag visste det den stunden jag ville inte lämna. Jag ville inte, jag ville inte. Jag var jätte ledsen för de skulle flytta mig till annan klass. Vidare berättar Sandra att hon fick vara med och planera lite inom vilka ämnen hon skulle slussas ut och ett av dem var ämnet musik, som hon älskar. Då kändes det bättre, eftersom hon skulle göra roliga saker med dem och då kändes det roligt att vara där trots att hon kände att det inte var hennes klass. Hon kände sig ändå väldigt ledsen över att lämna förberedelsegruppen. När hon skulle träffa alla i den nya klassen var hon väldigt nervös, rädd och osäker. -Jag kunde inte prata när jag gick in i klassen första gången. Ja, ingenting. Jag träffade dem, jag var rädd. Jag var jätte rädd. Asså alla dem tittade på mig och jag ville säga något och sen när vi gick ut jag andades (Visade en stor utblåsning av luft med öppen mun) jätte hård för jag visste inte vad de skulle tycka om mig. Jag tittade på dem allihopa när dem satt. Jag tittade på deras ögon alla tittade på mej. Jag visste inte vad jag skulle säga. Så läraren bara sa mitt namn,, men ibland jag kommer ifrån och allting. Jag visste inte vad de skulle tycka om mig så jag kunde inte prata.

Sandra kände att eleverna i den nya klassen bemötte henne bra och hon känner sig som en del av elevgruppen. Hon känner att alla är positiva mot henne, jätte snälla och tror inte att någon skulle säga något elakt om henne. Sandra kände även att lärarna i den ordinarie klassen tog emot henne väldigt bra och hjälpte henne att bli en del av klassrummet.

Sandra: De har varit jätte snälla! De har gjort att jag inte ska bli rädd. De har gjort att jag inte ska bli ledsen när jag sitter i ett klassrum där jag inte vet någons namn.

Intervjuare: Hur gjorde de för att du inte ska bli rädd?

Sandra: De gjorde mig som om jag var deras egen elev, inte som om jag var en annan person. Jag kände att jag hade gått i denna klass hela mitt liv.

Sandra känner att lärarna uppmuntrade henne till att våga leka med sina nya klasskamrater, ett råd som hon lyssnade på. Hon sa: - *...och sen darfi va med dom ganska mycket, sen vi blir vänner och det är tack för min lärare.* Sandra kände dock att hon inte fick lika mycket utrymme i ordinarie klass eftersom de är fler elever. Hon känner ändå att hon lär sig mycket och att lärarna hjälper och stöttar henne. Hon har även modersmålsundervisning men förklarar att hon inte alltid hinner med det då hon är engagerad i olika fritidsaktiviteter. Eleven förklarar även att hon har goda kunskaper i engelska från hemlandet och de används som ett stöd för att förstå och göra sig förstådd när det svenska språket inte räcker till.

5.2.5 Evelyn

Evelyn har skolerfarenhet från sitt hemland men kommenterade snabbt att hon inte var glad där. Då de skrek och agade henne dagligen, exempelvis för att hon inte kunde någon skoluppgift. När hon sedan kom till Sverige så kände hon sig rädd inför skolstarten eftersom hon inte hade språket. Evelyn sa att det kändes bra att vara i förberedelsegruppen men berättade att hon hade varit väldigt bråkig i början och att lärarna pratade mycket med henne om hur man ska hantera konflikter. - *De lärar mig, lärarna, de säger till mej du får inte göra det, du får göra det. Du får inte slåss, du får inte bråka och inte heller säga fula ord. Först jag var så och jag var elak och sen när vi hade sommarlov så, när ja, när jag började skolan jag känner att jag är inte "Evelyn" som var förut. Jag känner att jag ehh jag var kaxig och då är jag snäll nu.* Evelyn förklarade att hon var kaxig för att andra elever, en helt annan klass och några elever i FBG retade henne och sa fula ord till henne och hennes mamma, vilket gjorde att hon blev arg och kaxig. Vidare förklarar hon att hon inte reagerar på så sätt att hon vill säga tillbaka. - *Men nu jag bryr mej inte, jag bara går därifrån eller säga till "Renata".* Evelyn berättar mer om konflikten med den andra klassen på skolan som retar henne och säger att de inte bara retar henne, utan retar alla barn i förberedelsegruppen. Vidare berättar

hon att barnen i den klassen brukar reta och bråka med elever i FBG på rasterna. Hon förklarar att pojkarna i FBG försvarar sig eller retar tillbaks och att det då uppstår konflikter. Konflikterna uppstår på grund av irritation om vem som ska få spela på fotbollsplanen. Hon förklarar att FBG låter dem vara med och spela, men inte tvärtom. Hon förklarar även att det händer på andra ställen.

Evelyn tyckte om att utslussningen skedde successivt men kände sig ändå ledsen över det.

Evelyn: Det känste bra. Det är bättre att vara lite i FBG och lite i min klass för att om, om jag säger fel i den ny klassen då kan jag fråga "Renata": Vad betyder det eller det? Så det känns bra när jag flytta till min klass men jag blide lite ledsen att lämna förberedelsegrupp

Intervjuare: Varför?

Evelyn: Jag vet inte jag vilde vara eh vara inne i förberedelsegrupp, men när vi gjorde prov och ehh såhär ehh men det känns bra när jag flyttade till min klass, jag vet inte ehh ibland jag känner bra, ibland nej. För jag kan inte lämna förberedelsegrupp så som jag till exempel på tisdagar, vi har gymna förberedelsegrupp bara och jag frågade läraren får jag vara med förberedelsegrupp i idrott, hon säger: Nej. Då känner jag ledsen för att, jag vet inte, jag vill vara med dom hela tiden.

Evelyn förklarar att det är på grund av att hon vill vara med klasskamraterna i FBG som hon föredrar den klassen. Där har hon även en kompis med samma modersmål som brukar förklara saker till henne när hon inte förstår något på svenska. Evelyn förklarar att ordinarie lärare fungerade som ett stöd under själva utslussningen: - *Ibland jag säger: Jag vill inte vara i min klass, och jag gråter och så här och sen dom säger vi ska göra någonting särskilt och roligt och då jag tar på mig mina skor snabbt och springer efter läraren.* Evelyn tycker även att klasskamraterna i den nya klassen är snälla mot henne och tyckte att det var roligt att presenteras för dem eftersom hon ville ha nya kompisar. Vidare berättar hon att de inte var snälla i början - *Men när jag började vara snäll då började de också vara snäll mot mig.* Hon förklarar att hon uppskattar att de hjälper henne och rättar henne på ett vänligt sätt. Evelyn tycker att hon lär sig mer i den nya klassen och att hon också därför sedan ville vara där lite mer. Hon känner att lärarna hjälper henne väldigt mycket och att hon hänger med och utvecklas i klassrummet. Hon tycker dock att det kan vara lite svårt med språket och längtar då tillbaks till förberedelsegruppen. Lärarna låter henne då inte gå dit för att hon inte ska missa viktiga saker i undervisningen. Hon tycker att de förklarar på ett bra sätt, men om hon säger fel under undervisningen blir hon ledsen då det finns några få elever som skrattar åt henne. Lärarna brukar märka det och säga till. Hon förklarar att hon tycker att lärarna har fungerat som ett stöd i hennes sociala integration. - *Hon säger till dem att: ehh ni kan bli kompisar med henne och leka, bara att hon kan inte så mycke svenska å hon har inte kompisar så ni kan leka med henne och ni behöver inte bråka med henne, inte heller slåss.*

5.2.6 Jämförelse - Hur eleverna besvarar frågeställningarna

Hur beskriver nyanlända elever på mellanstadiet att de upplever övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass? 4 av 5 elever uppgav självmant att de upplevt krig. En konsekvens av detta är att en av dem inte upplevt hur det är att gå i skolan och de andra var tvungna att avbryta sin studiegång. Tre elever ansåg att den svenska skolan var bättre då de inte behöver agas i skolan. 4 av 5 elever var glada över att få börja skolan i Sverige. En av dem var ivrig att få börja skolan och lära. Två av eleverna var även nervösa inför skolstarten, en av dem var nervös på grund av att han inte hade vänner och den andre på grund av språket. En annan elev kände sig osäker på grund av ovishet om den framtida situationen. En av eleverna kände sig rädd att börja skolan i det nya landet, på grund av språket. När eleverna väl började skolans förberedelsegrupp kom de snabbt att trivas på grund av att de fick vänner där.

En elev menar att vännerna gjorde att det kändes tryggare och en annan elev kände att det var bra att få lära med nya klasskamrater som också själva har flytt och är nya med både det svenska språket och den svenska kulturen. En elev påpekade även att det kändes bra att få träffa barn som har samma modersmål. Samtliga elever kände sig tillfreds i sin tillhörighet i FBG på grund av att ha vänner där. En av eleverna uppger dock att hon var bråkig och kaxig i början i förberedelsegruppen på grund av ilska som framkommit efter negativt bemötande av andra barn i form av kränkande kommentarer både i den egna klassen och utanför.

Samtliga nyanlända elever upplever många negativa känslor i samband med övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass. Samtliga elever känner sig nervösa och vill inte lämna kompisarna i förberedelsegruppen. En pojke sa att han blivit van i förberedelsegruppen, en annan pojke sa att det kändes ensamt i den nya klassen. En flicka sa att hon inte mådde bra av övergången då hon var rädd, osäker, oroad över hur klasskamraterna skulle bemöta henne. Den andra flickan blev ledsen av att behöva lämna förberedelsegruppen, men tyckte att det var positivt att övergången skedde successivt. Hon kunde då få stöd av läraren i förberedelsegruppen med att förstå sådant som var otydligt i den nya klassen. Samtliga elever kände även att det inte kändes bra att vara i ordinarie klass på grund av att de inte kunde språket så bra. 4 av 5 elever tyckte att övergångsfasen underlättades av vänligt bemötande i den nya klassen. Att eleverna får göra roliga saker visade sig också vara viktigt, det fick flickorna att vilja vara med i ordinarie klass och en av pojkarna att vilja gå tillbaks till FBG.

En av eleverna kände inte alls att han fått vara med och påverka utslussningen. Han sa att lärarna brukade säga till honom när han skulle gå och ibland accepterade han det, ibland inte. De andra eleverna kände att de fått vara med och påverka till viss del, då lärarna frågat dem om de vill gå dit vid vissa tillfällen eller pratat med dem om det. På så sätt kände även dessa elever att de nya lärarna stöttat och bemött dem bra under utslussningsperioden. 3 av 5 elever uppger att de ändå trivs bäst i fbg och 4 av 5 var ledsna över att lämna förberedelsegruppen.

Hur beskriver nyanlända mellanstadieelever att de blir utmanade på ett utvecklande sätt vad gäller deras kunskapsutveckling? Samtliga elever tycker att språket kan leda till att undervisningen känns svår. 4 av 5 av dem känner dock att de får stöd av läraren och två av dem anser att de även får extra uppmärksamhet som hjälper dem i undervisningen. Dessa fyra elever anser även att de utvecklas genom undervisningen och 3 av dem känner att de hänger med. En flicka känner att hon utvecklas mer i ordinarie klass än i förberedelsegrupp, vilket är en av anledningarna till att hon även vill gå i den klassen. En av pojkarna känner dock att han inte vill delta i ordinarie undervisningen för att läraren gör det för svårt och inte hjälper eller stöttar honom. Han känner att han lär sig mer i förberedelsegruppen. Han får dock hjälp av en klasskamrat, liksom 3 av de andra eleverna. Klasskamraterna hjälper de nyanlända eleverna genom att förklara och rätta. 3 av eleverna uttrycker att de vill att lärarna ska arbeta med deras förståelse mer och menar att det inte alltid är så lätt att förstå första gången men att läraren då borde försöka förklara på ett annat sätt. En elev tycker att det är viktigt att läraren arbetar med att ge positiv respons och en annan elev tycker inte att läraren borde skälla på en när man inte klarar av något. En av eleverna säger även att klasskamraterna kan skratta åt henne om hon gör något fel, vilket inte känns bra. Det är även 3 av eleverna som känner att de inte får samma utrymme i ordinarie klass som i förberedelseklassen, 2 av dem säger själva att det beror på att de är fler elever i ordinarie klass. 4 av 5 elever säger att de tar del av modersmålsundervisning. 2 av dem får även studiehjälp på modersmålet. En elev säger att hon missar en hel del av modersmålsundervisningen för att hinna med andra aktiviteter.

Hur upplever de nyanlända eleverna att de bemöts på ett utvecklande sätt för deras sociala integration? Under utslussningsperioden upplever av 4 av 5 elever att de blir utsatta av andra elever. Två av eleverna har blivit kränkta genom öknamn, retade, och exkluderade. De och ytterligare en elev har hamnat i bråk med elever i andra klasser. Två av dem med elever från deras nya klass. En av eleverna berättar om att andra elever brukar bråka med eleverna från förberedelsegruppen och att de inte får vara med och leka trots att de låter de andra vara med dem när det är förberedelsegruppens tur att ha fotbollsplanen. Två elever betonar att just rasterna är oroliga. En elev förklarar att det då är många barn som bråkar med barnen i förberedelsegruppen. En annan menar att han ibland får vara med de nya klasskamraterna och ibland inte, men att det aldrig är någon som tar initiativ till att bjuda in. Samtliga elever visar dock att kompisarna är en stor drivkraft till vilket klassrum de vill vara i. En pojke säger att hans kompisar är de i FBG och att han vill vara med dem. När de går till sina ordinarie klasser så går han med till sin nya klass. 4 av 5 elever känner att de bemöts på ett vänligt sätt av sina nya klasskamrater. Två av dem kände dock inte att klasskamraterna var vänliga i början av deras inslussning i klassen. En av dem tyckte inte de nya klasskamraterna tog initiativ till någon kontakt, förutom en. Fyra elever säger att de trivs i sin nya klass just för att de har snälla klasskamrater, men två av dem säger att de trivs mer med kompisarna i förberedelsegruppen och därför hellre är där. 3 av 5 elever känner sig som en del av sin nya klass, en av dem känner sådär och en känner inte att hen är det. Samtliga elever känner att de bemöts på ett bra sätt av sina nya lärare. Tre av dem känner även att läraren hjälper dem med deras sociala integration, genom att hjälpa till att reda upp missförstånd och uppmuntra dem och klasskamraterna till att leka med varandra. En av eleverna kände sig osäker på det och en annan elev kände att lärarna endast hjälper till med att stoppa bråken.

5.3 Resultat av enkätundersökning med elever

Jag valde att skapa en datamatrix och använda det som ett verktyg för att sortera de svar jag fått in av respondenterna och hoppades på så sätt få en god överblick över resultaten. Jag kommer att presentera resultaten utefter de kvantitativa och kvalitativa resultat som undersökningen har bidragit med. Jag har kategoriserat resultaten på detta sätt eftersom enkätens svarsalternativ både bestod av fasta svarsalternativ och svarsmotiveringar, två kategorier som jag har valt att benämna som "kvantitativa" svar respektive "kvalitativa" svar. För att redovisa de kvantitativa svaren på ett explicit sätt har jag infogat datamatrixen nedan. I matrisen redovisas inte fråga 1 och 2 då de är inledningsfrågor som inte är relevanta för min frågeställning. Vissa frågor har markerats med *, det innebär att eleverna valde mer än ett svarsalternativ. Frågorna framkommer som en sammanfattad variant av ursprungsfrågan. Matrisen följs upp av en redovisning av de kvalitativa svaren.

5.3.1 Datamatrix med kvantitativa resultat

(n=12)

<i>Enkätmatrix, elever</i>					
3. Skolerfarenheter innan Sverige?	Ja	Nej	Ibland		
<i>(8 motiveringar)</i>	9	1	2		
* 4. Hur kändes det att gå i FBG?	Bra	Kul	Osäkert	Dåligt	
<i>(12 motiveringar)</i>	5	7	2	2	
* 5. Känslor vid övergångdn fr. FBG?	Roligt	Spännande	Osäkert	Läskigt	Ensam
<i>(12 motiveringar)</i>	4	2	2	6	5

* 6. Vilka känslor kopplar du till utslussningsperioden?? (5 motiveringar)	Glädje 4 Längtan till det nya 4	Trygghet 2 Osäkerhet 3	Nervositet 4 Längtade tillbaks 5	Oro 6 Sorg 1	Ensamhet 5
7. Delaktig i planering utslussning? (5 motiveringar)	Ja 3	Lite 4	Nej 4	Föräldrar	Minns ej 1
8. Tog ordinarie läraren emot dig bra ? (8 motiveringar)	Jätte bra 5	Bra 5	Sådär 1	Minns inte 1	Nej
9. Arbetar läraren så du lär och förstår? (9 motiveringar)	Ja 7	Ofta 4	Sällan 1	Nej 1	
10. Tar läraren hänsyn till dina lärobehov? (4 motiveringar)	Ja 7	Ibland 1	Osäker 4	Nej	
11. Är läraren ett stöd med att skaffa kompisar i klassen? (6 motiveringar)	Nej 5	Sällan	Lite 2	Ganska	Ja 5
12. Hjälpte läraren dig att bli en del av klassrummet? (8 motiveringar)	Ibland 4	Ja 8	Nej	Sällan	
*13. Hur kändes det när du presenterades för din nya klass? (8 motiveringar)	Nervöst 7	Läskigt 5	Ensam 1	Tråkigt 1	Roligt 2
*14. Tog klasskamraterna emot dig bra? (11 motiveringar)	Ja 3	Nej 2	Sådär 8		
15. Är det svårt att utvecklas i skolan? (6 motiveringar)	Ja 1	Nej 9	Lite 2		

(Figur 1, Enkätmatris)

5.3.2 Sammanställning av kvalitativa resultat

Fråga 3

Detta var en av de inledande frågor som berörde om eleverna hade erfarenheter av skolan innan deras tid i Sverige. Jag valde att ha med denna fråga då den är kopplad till elevernas förutsättningar i skolan. Det var en av tolv elever som inte hade någon skolbakgrund. Bland de elever som hade det fanns det ett flertal svarsmotiveringar. De två som har svarat Ibland utvecklade sitt svar på följande sätt - *för det var krig* och - *Skolan blev bombad. Så jag fick inte gå mer*. Av de nio elever som svarat ja så var de t en elev som svarade - *Ja, dom var inte snälla mot mig. Om jag skriver en bokstav fel så slår dom mig. Dom ropar på rektorn och hon slår mig med linjal. Då började jag gråta och det är inte bra*. Andra elever svarade - *Ja. Det var bra det var trygt* och - *Det var krig då jik jag inte mycke till skolan*.

Fråga 4, 5, 6, 7 och 13

Dessa frågor handlade om hur de nyanlända eleverna upplever övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass, alltså frågeställning 1. Frågor kunde besvaras med positiva respektive negativa svarsalternativ och därmed har jag kategoriserat svaren på det sättet där det passar. Den fjärde frågan inriktade sig på hur eleverna upplevde sin tillhörighet till förberedelsegruppen. De kunde välja mellan Bra, Kul (positiva), Dåligt och Osäkert (negativa). Eleverna kunde välja mer än ett svarsalternativ. De positiva svaren blev markerade tretton gånger. Eleverna skrev: - *Det var kul för jag tyckte om utflykter och vi gick nästan varje vecka till utflykt.* - *Man lär sig mer.* - *Det var kul för man gjorde där kula saker.* - *Bra, jag kände mig säker och tryg.* - *Alla kompisar fanns där. Vi var en grupp kompisar.* - *Vi var alla kompisar där.* - *Det kändes bra för att då hade kompisar som var med mig.* De negativa svaren blev markerade fyra gånger. Dessa elever skrev: - *Dåligt. Dom bara bråkar helatiden för små saker och dom retar mig om jag säger till.* - *Det var bra att lära sig men det var dåligt att vara i samma skola som barn som redan kan svenska. Och det var svårt att vara med andra barn.* - *Det var kul. Lärarna var så snälla. Men det var lite osäkert för jag kunde inte prata och jag förstår inte.* - *Man var inte så säker om man skulle trivas i skolan.*

Fråga fem och sex fokuserar mer på hur eleverna uppfattade själva övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass. Frågorna besvarades av att eleverna valde flera olika känslor och motiverade sina svar. De positiva känslorna var Roligt, Spännande, Glädje, Trygghet, Längtade till det nya. De negativa känslorna var Läskigt, Osäkerhet, Ensamhet, Sorg, Nervositet, Oro, Längtan tillbaks. De positiva känslorna blev markerade 16 gånger och de negativa känslorna blev markerade 37 gånger. De positiva känslorna motiverades av eleverna bland annat på följande sätt: - *Roligt. Jag ska ha nya kompisar och mina lärare är snälla mot mej och hjälper mig om jag säger någonting fel.* - *Roligt var för att jag längtade att se min nya klass. Ensamt att från bujan ingen lekte med mig. Men sen så började de lecka med mig.* - *Roligt för jag har varit flera gånger i klasen.* - *Spännande. För jag undrade hur det skulle gå till i den nya klassen.* De negativa känslorna motiverades av eleverna på bland annat följande sätt: - *Läskigt, oro och ensamhet. För att man vet inte vad andra klassen skulle tycka om dig.* - *Ensamhet och längtade tillbaks för de var elaka mot mig. Och hade ingen kompis.* - *Osäkert och ensamt. Jag visste inte vad jag skulle eller med vem jag kunde vara med.* - *Läskigt, Nervositet, Oro, Längtan tillbaks, Osäkerhet. Jag ville inte lämna mina kompisar. Jag kände inte mina nya klasskamrater.* - *Ensamhet, Nervositet, Oro, Osäkerhet, Längtan tillbaks. Alla kollade konstigt på mig i de andra klasserna.* - *Läskigt för att man kanske inte skulle få några vänner och man förstog inte svenska så mycket så det var läskigt.* Även fråga 13 handlar om hur eleverna kände fast fokuserade på när de för första gången skulle presenteras för klassen. Det var endast två som svarade att de tyckte att det var roligt och de motiverade inte sitt svar. De negativa känslorna, Nervöst, tråkigt och ensamt blev markerade 14 gånger. Den övervägande negativa känslan var nervöst, där sju elever markerade det svaret. De svarade bland annat att: - *Nervöst och läskigt. Man var lite nervös och rädd för att de kanske skrattade åt dig eller sa något fult.* - *Läskigt, för att när alla tittade på mig jag visste inte vad jag skulle säga.* - *Nervöst för jag var inte med de så länge.* - *Nervöst för jag visste inte vad och hur jag skulle säga det.*

Fråga 7 handlade om hur eleverna upplevde att de fick vara med och påverka utslussningen. 3 elever tyckte att de hade fått vara med och bestämma. En elev svarade: *Ja, jag var mä nä vi skulle planera om nya klassen. när jag ska gå i nya klassen.* 4 elever tyckte att de hade fått vara med och bestämma lite. De svarade: - *Om jag skulle ha engelska så sa dom till dom i FBG som sa till mej om jag skulle ha engelska eller matte.* - *Jag fick komma tillbaka till FBG*

då och då när jag kände för det. - Jag fick välja klass. 3 elever tyckte inte att de hade fått vara med och bestämma. En elev svarade: - Nej, de sa till mig att jag skulle börja den nya klassen.

Fråga 8, 11, 12 och 14

Dessa frågor behandlar hur de nyanlända eleverna upplever att de bemöts på ett utvecklande sätt för deras sociala integration, alltså underfrågan till studiens andra frågeställning. Fråga 8, 11 och 12 handlar om lärarens bemötande och stöd i elevernas sociala integration. Alla elever förutom en tyckte att lärare i ordinarie klasser hade bemött dem bra. De svarade bland annat att: *- Dom var snälla och presenterade mig för alla andra eleverna. - Dom tog hand om mig. - Hon var jätte snäll mot mig. Och hjälpte mig mycket. Andra barn från FBG blev mina kompisar, det kändes bra. Och hjälpte mig med allt. - Det var jätte bra lärare och läraren frågade alltid om det var något och hjälpte mig med massa saker.* Den elev som svarat sådär skrev: *- När jag började så kunde jag inte prata svenska så bra så om jag inte svarade så blev läraren arg.* Det var även 5 elever som tyckte att läraren var ett stöd när det kom till att skaffa kompisar, 2 elever tyckte det lite och 5 elever tyckte inte att läraren var det. Eleverna som svarade ja motiverade sina svar på bland annat följande sätt: *Ja, min lärare frågade alltid på möten om jag hade vänner. Om inte så hjälpte de mig med det. - Ja, min lärare säger att jag borde inte vara rädd att vara i en ny klass och att jag borde ha nya och bra kompisar. - Ja, eftersom hon hjälper mig att förstår andra.* Det var inga elever som inte tyckte att läraren hjälpte dem att bli en del av klassrummet. Det var åtta elever som svarade Ja och 4 elever som svarade lite. Dom svarade bland annat på följande sätt: *- Ja, dom hjälpte mig för mycket. - Ja, för att hon ser mig som en del av klassrummet. - Ja eftersom hon hjälper mig mycket. - Ibland, för jag får inte mycket hjälp.*

Fråga 14 handlade om klasskamraterna tog emot eleverna på ett bra sätt. Det var endast tre elever som tyckte att de hade gjort det. En elev svarade: *- Ja, för alla var snäll mot mig.* Det var 2 elever som svarade att de inte blivit bemötta på ett bra sätt av de nya klasskamraterna och 8 elever tyckte att de hade blivit bemötta sådär. De svarade bland annat att: *- Sådär, det var några som inte ville att jag skulle vara med de men några var snälla. - Sådär, I början var jag inte kompis med många sen blev jag det. Sådär, dom var snälla mot mig när jag var snäll mot dom. - Sådär, de retar mig och leker med mig. - Nej för de retar mig - Nej de tåg mej inte till ett bra sett bara lärarna. för klasskamrater hatar mig och retar mig.*

Fråga 9, 10, 15

Dessa frågor handlar om hur de nyanlända eleverna upplever att de blir utmanade på ett utvecklande sätt vad gäller deras kunskapsutveckling, alltså frågeställning två. Här har jag delat upp svaren i positiva- (Ja), negativa- (Nej) och mellansvar (Ofta, Sällan, Osäker och Ibland). Fråga 9 och 10 fokuserar på hur eleverna upplever att läraren arbetar på ett sätt som är utvecklande för dem. Det var en elev som gav ett negativt svar utan att motivera det. På respektive fråga var det 7 elever som gav ett positivt svar: De svarade bland annat: *- För att de ville hjälpa mig med att bli bra i skolan. - Dom förklarar allt jag inte förstår. - Ja, för att hon frågar alltid om vad jag behöver. - Hon hjälpte mig alltid och hela tiden när jag behövde hjälp från henne.* Det var 9 elever som gav mellansvar. De svarade bland annat på följande sätt: *- Ibland förstår jag inte allt läraren säger. - Jag lärde mig lite i förberedelsegrupp. Jag tror att de hade gått genom förut. - Ibland när jag kommer till klassen så vi ska läsa. Då har dom redan börjat utan mig. Och ibland är det svårt och dom pratar så fort.*

Fråga 15 fokuserar mer på om eleverna själva tycker att de har svårt utvecklas i skolan. Det var 9 elever som inte tyckte att de hade det. De svarade exempelvis: *- Det var mycket lättare än vad jag trodde. - Jag känner att jag ska utvecklas i skolan. - Nej, för jag hängde med på*

lektionerna. Två elever skrev att de tyckte att de hade lite svårt att utvecklas i skolan. - *Ibland på enegelskan och SO. Det är lite, lite, putte, lite svårt.* - *Lite, för att jag tyckte svenska var svårt.* Eleven som tyckte det var svårt att utvecklas i skolan motiverade inte sitt svar.

Sammanfattningsvis kan man säga att nästan alla elever har tidigare skolerfarenheter som kan komma från en skoltradition som skiljer sig mycket från den vi har i Sverige, där barnaga och disciplinering är en del av skolvärlden. Inte sällan har deras skolgång avbrutits under perioder på grund av tragiska och ibland traumatiska omständigheter så som krig. När eleverna kom till Sverige och började i FBG så kände de flesta att det var bra där. En av mest frekventa anledningarna till att eleverna kände att det var bra där var på grund av att de hade vänner där, med andra ord gemenskapen. Trygghet, säkerhet och effektivare inläring uppgavs också vara positiva faktorer i förberedelsegruppen. Det var dock även en mindre andel elever som kopplade negativa känslor till FBG, som osäkerhet att de inte skulle finna sig till rätta i den nya miljön eller klara sig med språket. En elev tyckte inte att det var bra för att det var oroligt och bråkigt i gruppen. Vid själva övergången från FBG till ordinarietklass så upplever eleverna väldigt mycket blandade känslor. Det visade sig genom att de valde att fylla i flera olika svarsalternativ. Det var dock i större utsträckning negativa känslor än positiva. De mest frekventa svaren var att det var läskigt, nervöst, ensamt, oroligt och att de längtade tillbaka till förberedelsegruppen på grund av känslor som kan relateras till språklig osäkerhet och utanförskap eller rädsla inför det. Oron inför klasskamraterna påverkade även elevernas känslor vid första mötet med eleverna, där nästan alla kände antingen oro eller nervositet. Det fanns även de som kände att det var nervöst eller oroligt samtidigt som de längtade till det nya och tyckte att det var kul. De flesta elever kände att de bemötts, undervisats, inkluderats och fått stöd från läraren på ett bra sätt. Det fanns dock olika åsikter i hur de upplevde att läraren hjälpt dem att få vänner i den nya klassen. De flesta elever kände inte att de blev bemötta av sina klasskamrater på ett bra sätt då de lämnats utanför och blivit retade. Det fanns blandade åsikter i om de fått vara med och påverka sin utslussning. De flesta elever känner att de utmanas och utvecklas i skolan, vissa medger dock att det kan vara lite svårt med språket och att det hade kunnat vara bättre.

5.4 Analyser

5.4.1 Analys av intervjuer

Det första steget i analysarbetet innebar att jag sammanfattade samtalsintervjuerna (Esaiasson, m.fl., 2012:270). Sammanfattningen har redovisat under Resultat för elevintervjuer (Se sida). Arbetet med sammanfattningarna skedde på ett analysförberedande sätt för att jag skulle kunna använda mig av dem som en grund inför analysen och jag använde mig av tolkningar på manifestnivå, med andra ord det som sågs och sades under samtalsintervjuerna. Jag använde mig av koncentrerings som sammanfattningsteknik. Koncentrerings innebär att dialogen som förts mellan mig och respondenten "pressats samman" till sammanfattade, explicita och kvalitativa meningar som är relevanta för att besvara min frågeställning samtidigt som jag fokuserade på det som var centralt i intervjun. Intervjuerna sammanfattades ytterligare en gång i jämförelsen mellan samtliga intervjuer. Jämförelsens syfte var att konkretisera mönster, likheter och skillnader mellan respondenternas svar. För att analysera de resultat som framkommit i jämförelsen har jag valt att arbeta med *memos*. Detta innebär att jämförelsen kommer att upprepas i följande stycke, men denna gång kommer den att innehålla *memos*. *Memos* är korta och snabbt överblickbara anteckningar med de svar jag hittat för att besvara min frågeställning samt anteckningar med tolkande och/eller teoriknutna kommentarer (Esaiasson m.fl., 2012:270).

5.4.1.1 Analys steg 1

Jämförelse - Hur eleverna besvarar frågeställningarna

*Hur beskriver nyanlända elever på mellanstadiet att de upplever övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass? Eleverna uppgav självmant att de upplevt krig. En hade därför inte upplevt hur det var att gå i skolan och de andra var tvungna att avbryta sin studiegång. **Memo:** Detta blir relevant eftersom deras bakgrund påverkar hur de upplever övergången från förberedelseklass till ordinarie klass (Axelsson & Nilsson, 2013:138). Vissa elever har varit tvungna att fly hastigt efter traumatiska upplevelser (Skolverket, 2008:7). Elmeroth och Häge (2009:9-19) betonar att en vanlig metod i dagens krig är att terrorisera befolkningen genom barnen. Hemsgheter som barnen upplever sätter sina spår och de barn som kommit till Sverige har därför ännu större behov av trygghet (2009:9-19). Upplevelser som de nyanlända eleverna eventuellt har med sig kan påverka dem i deras sätt att agera och vilket stöd de behöver (2009:63ff., 94ff.). Skolan bör därför vara en trygg plats där hemska upplevelser kan läggas åt sidan och meningsfullt arbete och lek ta mer plats. Detta är relevant då det viktigt att lärarna ser eleven, hans bakgrund och nuvarande behov för att genom stöd och rätt struktur kunna arbeta för att barnet ska må bra (Elmeroth & Häge, 2009:72f.).*

Tre elever ansåg att den svenska skolan var bättre då de inte behöver agas i skolan. 4 av 5 elever var glada över att få börja skolan i Sverige. En av dem var ivrig att få börja skolan och lära. **Memo:** Glädje kan enligt min mening inte kännas som en orimlig känsla efter att man kommit till en omgivning som inte präglas av krig, särskilt om man som barn får börja skolan efter att inte kunnat gå i skolan på grund av de omständigheterna. Bunar (2010) tar upp hur nyanlända elever kan uppfatta sin roll i den svenska skolan. Vid ett tillfälle refererar han till Elmeroth och tar upp att de "ger uttryck för att vara mer nöjda med och i högre grad känner sig ha inflytande över undervisningen och får oftare använda elevaktiva arbetssätt än de jämförbara grupperna svenska och Sverigefödda elever. Dessutom trivs de bättre med lärarna och med skolans anda"(Bunar, 2010:57). En förklaring till att de nyanlända eleverna känner så i större utsträckning kan vara på grund av de erfarenheter som vissa har med sig är av en mycket striktare karaktär än den svenska skolan som innefattar bestraffningar av olika slag. Jag menar att det då inte verkar konstigt att elever som deltagit i auktoritära skolformer känner sig mer nöjda och delaktiga i mer demokratiska skolformer.

Två av eleverna var även nervösa inför skolstarten, en av dem var det på grund av att han inte hade vänner och den andre på grund av språket. En annan elev kände sig osäker på grund av ovisshet om den framtida situationen. En av eleverna kände sig rädd att börja skolan i det nya landet, på grund av språket. **Memo:** Detta kan enligt min uppfattning ses som naturligt eftersom de är barn som flyttat från sina hem och land, och lämnat den kontext som de tidigare hört hemma i. Nu står de i en ny främmande kontext med ett nytt främmande språk (Skolverket, 2014:4). De får inte heller någon trygghet i varken språket, vänner eller kunskaper av den nya kontexten.

När eleverna väl började i FBG kom de snabbt att trivas på grund av att de fick vänner där. Vissa upplevde det som positivt att ha klasskamrater som är i samma situation eller med samma modersmål. **Memo:** Detta visar på att eleverna trivs på grund av att de blivit en del av det sociala sammanhanget. Bunar (2010:73) visar i sin studie att det är viktigt eleverna gör det för att motiveras och menar att nyanlända elever kan känna sig tryggare i att samspela med andra elever som också är flerspråkiga då de har större förståelse för deras språkliga brister. Att eleverna vill lära med barn som är i samma situation som dem eller som har samma modersmål visar att gemensamhetsfaktorn är viktig. Det de har gemensamt leder till att de inte avviker från sina klasskamrater, vilket jag tror bidrar till en vi-känsla och därmed en trygghet.

En elev uppgav sig var bråkig och kaxig i början i FBG på grund av ilska som framkommit efter negativt bemötande av andra barn. **Memo:** Det negativa bemötandet kan bidra till att skolan inte uppfattas som en trygg plats och därmed blir det svårare för eleven att lägga hemska upplevelser åt sidan. Upplevelserna kan påverka barnet på så sätt att hon känner sig ängsligare och lider av aggressivitet, återupplevande och hyperkänslighet (Elmeroth & Häge, 2009, 63ff., 94 ff.), vilket, jag menar, kan leda till att konflikter skapas.

Samtliga nyanlända elever upplever många negativa känslor i samband med övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass. Samtliga elever känner sig nervösa och vill inte lämna kompisarna i FBG. Ytterligare bidragande faktorer till detta är vana, känslor av ensamhet, rädsla, osäkerhet, oro inför hur klasskamraternas skulle bemötande. **Memo:** Detta kan förklaras av att eleverna kanske har blivit en del av det ovannämnda sociala sammanhang, funnit en trygghet och skapat en vi-känsla med de i FBG. Rodell Olgaç (1996:55f) menar att nyanlända elever gärna vill ha den tryggheten de har fått i förberedelsegruppen, som ofta är en mindre grupp och att de därför kan vara så att vissa elever inte visar att de är mogna för utslussningen. Då är det viktigt att läraren hjälper dem att ta det steget och inte "fastnar" i förberedelsegruppen (1996:55f.).

En flickan blev ledsen av att behöva lämna förberedelsegruppen, men tyckte att det var positivt att övergången skedde successivt. Hon kunde då få stöd av läraren i förberedelsegruppen med att förstå sådant som var otydligt i den nya klassen. **Memo:** Även Rodell Olgaç (1996:55f) betonar att utslussningen bör ske på ett successivt och integrerande sätt för elevens bästa. Att eleven söker stöd hos förberedelseklassläraren kan verka naturligt eftersom de för det första har byggt upp en relation och förståelse för varandra. Stödet från andraspråkslärare är viktigt eftersom de har omfattande kunskaper om andraspråksinlärnarnas behov (Elmeroth & Häge, 2009:124).

Samtliga elever kände även att det inte kändes bra att vara i ordinarie klass på grund av att de inte kunde språket så bra. **Memo:** Detta styrker Elmeroth och Häge (2009:27ff.) forskning som tar upp att elevernas utslussning borde ske under bekväma former och att det är vanligt att man inte väljer ämnen som kräver att man har det nya språket för att lyckas, vilket leder till att de ofta slussas in i praktisk-estetiska ämnen eller matematik, engelska och moderna språk. Bunar (2010:50ff.) menar att språket är de nyanlända elevernas nyckel till både den sociala integrationen och till den kunskapsmässiga utvecklingen.

4 av 5 elever tyckte att övergångsfasen underlättades av vänligt bemötande i den nya klassen. **Memo:** Elmeroth och Häge (2009) menar att det blir lättare för de nyanlända eleverna att känna sig trygga och bygga upp ett förtroende för en ny kontext och de inblandade om de får stöd och förståelse av lärare och klasskamrater (2009: 107). Detta tror jag blir särskilt viktigt för att de ska känna sig trygga i den nya klassen.

Att eleverna får göra roliga saker visade sig också vara viktigt för vilket klassrum eleverna vill vara i. **Memo:** Detta visar på att eleverna vill ingå i meningsfulla sammanhang och Elmeroth och Häge (2009:72f, 108ff.) betonar att känslan av sammanhang har en stor betydelse för elevens välbefinnande.

En elev kände inte alls att han fått vara med och påverka övergången. Lärarna brukade säga till när han skulle gå och ibland gick han inte med på det. **Memo:** Rodell Olgaç (1996) menar att om eleven inte känner att hen får vara med och påverka inom vilka ämnen man vill slussas

in så kan det leda till att eleven inte känner sig trygg. Om övergången dessutom går till för snabbt så kan det leda till att eleven blir allt för utmanad och då vill tillbaks till förberedelsegruppen (1996:55f.). Att eleven inte alltid accepterar att gå till den nya klassen visar på att individen har känslor som vill göra motstånd mot närvaron i den nya klassen.

De andra eleverna kände att de fått vara med och påverka till viss del, då lärarna frågat dem om de vill gå dit vid vissa tillfällen eller pratat med dem om det. På så sätt kände även dessa elever att de nya lärarna stöttat och bemött dem bra under utslussningsperioden. **Memo:** Jag tolkar detta som att elevernas känsla av delaktighet resulterar i en positivare inställning i den nya klassen. Elmeroth & Häge (2009:124) betonar att det är bra att utslussningen i början endast sker i de ämnen som eleverna och lärarna gemensamt har beslutat som lämpliga.

3 av 5 elever uppger att de ändå trivs bäst i FBG och 4 av 5 är ledsna över att lämna förberedelsegruppen. **Memo:** En anledning till att eleverna känner på detta sätt kan vara att övergången har skett för snabbt vilket resulterat i att eleverna känner sig allt för utmanade och då vill tillbaks till förberedelsegruppen som känns tryggare (Rodell Olgaç, 1996:55f.). Gibbons (2006:162) menar att mindre elevgrupper kan kännas tryggare eftersom de får mer utrymme att samspela med pedagogen. Samtidigt så är det man känner till tryggare och om man trivs där så kanske det inte är så kul att lämna det, särskilt om man har ett behov av trygghet efter att ha varit med om hemska krigsupplevelser.

Hur beskriver de nyanlända mellanstadieeleverna att de blir utmanade på ett utvecklande sätt vad gäller deras kunskapsutveckling? Samtliga elever tycker att språket kan leda till att undervisningen känns svår. **Memo:** Detta kan förklaras med att de nyanlända eleverna inte har samma språkliga grund som infödda elever. Språket är ju nödvändigt för att eleverna ska kommunicera med andra och är därmed en viktig och nödvändig faktor för att de ska utvecklas och lära. Det är genom kommunikationen som deras förutsättningar att lära finns. Lärande sker genom att de får lyssna, ha dialoger och interagera med andra (Dysthe, 2003:48). Hur de uppfattar skolan, och därmed dess språk, påverkas av individuella och affektiva faktorer som bland annat självkänsla, frustration och ångest. Dessa faktorer påverkar i sin tur eleverna i hur de kan ta till sig undervisningen och utveckla sitt andraspråk (Axelsson & Nilsson, 2013:137 ff.). Förstår man inte eller har svårt att uttrycka sig så kan det, enligt mig, leda till känslor som frustration. Gibbons (2006:161f.) tar upp språkutvecklande undervisning, och menar att det är nödvändigt att alla lärare arbetar med ämnesöverskridande språkundervisning. Det är ett arbetssätt som främjar språkutvecklingen.

4 av 5 elever känner att de får stöd av läraren, varav 2 anser att de får extra uppmärksamhet som hjälper dem i undervisningen. Dessa fyra elever anser även att de utvecklas genom undervisningen och 3 av dem känner att de hänger med. **Memo:** Utifrån det sociokulturella perspektivet så känns detta som ett tillförlitligt svar. De känner att pedagogens stöd hjälper dem och att de utvecklas genom undervisningen. Detta kan kopplas till Vygotskij, som lyfter fram två olika utvecklingsnivåer, det som ett barn klarar av att göra helt på egen hand och det som ett barn klarar av att göra med hjälp av någon annan med mer erfarenheter. Denna hjälp, stöttning, är nödvändig i den närmaste utvecklingszonen för att barnet ska klara av att göra uppgifter på egen hand (Dysthe, 2003:81). Gibbons (2006:29) menar att lärarnas stöttning innebär att läraren ska ge eleverna den nödvändiga och tillfälliga hjälp som de behöver för att leda dem framåt. ”En individs utveckling är således i hög grad en produkt av undervisningen, inte en förutsättning för den, och den ses som resultatet av individens sociala [...] erfarenheter”(Gibbons, 2006: 26).

En flicka känner att hon utvecklas mer i ordinarie klass, vilket är en av anledningarna till att hon även vill gå i den klassen. **Memo:** Detta bekräftar Axelsson och Nilssons (2013) resultat om att många nyanlända elever vill slussas in i ordinarie klass, dels för att de känner att de har större studiemöjligheter då de får delta i fler ämnen och med jämgamla klasskamrater.

En pojke vill inte delta i ordinarie undervisningen då läraren gör det för svårt och inte hjälper eller stöttar honom. Han känner att han lär sig mer i FBG. **Memo:** Detta kan förklaras med att övergången kanske gick för snabbt i det avseendet att eleven inte var redo för utslussningen och vill tillbaka till förberedelsegruppen för att han känner sig för utmanad (Rodell Olgaç, 1996:55f.). Det bekräftar även Axelsson och Nilssons (2013) resultat om att de nyanlända eleverna kan uppleva övergången till ordinarie klass som svår, väldigt utmanande med många hinder och att det kan vara inläringsmiljön som brister då språket tenderar att bli allt för avancerat. Detta då läraren inte har samma språkmedvetna och utvecklande förhållningssätt som lärare i förberedelseklass och inte använder sig av stöttning på ett sätt som tillfredsställer elevens behov. Att eleven upplever att han har svårigheter kan komma att påverka hans självkänsla negativt (2013:159f). Självuppfattningen har en stor betydelse för lärande och känner eleven inte att han kan prestera bra eller får stöd så kan det resultera i att han ger upp förhoppningen av att prestera bra och få stöd (Elmeroth, 2008:124). Det är viktigt att det eleven stöter på i skolan är begripligt och välstrukturerat samtidigt som det är hanterbart, det vill säga att kraven som ställs inte är allt för höga (Elmeroth & Häge, 2009: 72f., 108ff.).

4 elever får hjälp av klasskamraterna, som hjälper dem genom att förklara och rätta. **Memo:** En pojken tar upp detta trots att det är en av många klasskamrater som hjälper honom. Detta visar att de nya kamraterna är viktiga för att eleverna ska ha en tryggare känsla i ordinarie klass (Rodell Olgaç, 1996:55f.). Axelsson och Nilsson (2013:159f.) påpekar sambandet mellan nyanlända elevers utveckling och deras sociala integration och menar att de är två faktorer som är beroende av varandra. Att eleverna får stöd av en kamrat gynnar deras utveckling och lärande (Gibbons (2006:27).

3 eleverna uttrycker att de vill att lärarna ska arbeta med deras förståelse mer då det inte alltid är så lätt att förstå första gången, men då borde läraren försöka förklara på ett annat sätt. **Memo:** Detta visar på att de värderar och lär sig genom kommunikationen med läraren (Dysthe, 2003:48). För att eleverna ska förstå är det viktigt att ta hänsyn till att de har ett stort behov att undervisning som är språkutvecklande eftersom de står inför den "dubbla utmaningen", att lära sig på ett språk, som de arbetar med att lära sig (Löthagen mfl., 2008:12, 22). Att arbeta språkutvecklande är även något som krävs enligt *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever* (2008:14).

En elev tycker att det är viktigt att läraren arbetar med positiv respons och en annan elev tycker inte att läraren borde skälla på en när man inte klarar av något. **Memo:** Detta visar att det är av stor betydelse hur skolans personal bemöter eleverna. Om lärare förmedlar att de tror på sina elever samtidigt som de arbetar med den stöttning som behövs så kan det gynna elevens kunskapsutveckling (Elmeroth, 2008:124, 67). "Eleverna måste få känna att de lyckas och lärarens ambitioner måste få vara att 'få med sig' alla elever i klassen/gruppen" (Löthagen mfl., 2008:39). Har lärare höga förväntningar och visar att hen tror att eleven kan lyckas, kan det även motivera eleven och leda till det (Löthagen m.fl., 2008:39ff.).

En elev säger att det inte känns bra när klasskamrater skrattar åt henne om hon gör fel. **Memo:** Detta visar på att det i klassrummet finns hämningar för att eleven ska utvecklas. Bunar (2010:73) menar att om läromiljön är tillåtande så vågar eleverna ta plats i diskussioner

och frågor samt att det kan vara lättare för nyanlända elever att engagera sig i undervisningen om de känner att det är okej att göra fel. Löthagen m.fl. (2010:37ff.) menar att om undervisningsmiljön är tillåtande för att göra fel och fråga samtidigt som den präglas av en öppenhet för flerspråkighet kan det leda till att motverka ett vi-och-dem perspektiv, och snarare ett alla-är-vi-olika perspektiv. Författaren menar att detta är en sociokulturellt stödjande miljö, vilket Axelsson och Nilssons (2013) beskriver som en miljö där den nyanlända eleven tillåts samspela med lärare och kamrater samtidigt som hen känner sig som en del av gemenskapen. De menar att denna miljö är viktig för att elevens närvaro i ordinarie klass ska fungera på ett utvecklande och tillfredställande sätt (2013:144, 159f.).

Det är även 3 av eleverna som känner att de inte får samma utrymme i ordinarie klass som i förberedelseklassen, 2 av dem säger att det beror på att de är fler elever där. **Memo:** Gibbons (2006:162) menar att större elevgrupper inte erbjuder samma utrymme att interagera med pedagogen som mindre elevgrupper och att miljön därmed kan uppfattas som mer hotfull.

4 av 5 elever säger att de tar del av modersmålsundervisning, 2 av dem får även studiehandledning på modersmålet. En av eleverna säger att hon missar en hel del av modersmålsundervisningen för att hinna med andra aktiviteter. **Memo:** Att flickan missar en del av modersmålsundervisning visar enligt min mening på att modersmålet inte prioriteras och är ett ämne som hamnar i skymundan. Det kanske är så som Axelsson och Nilssons (2013:159f.) visar att det finns en ovilja bland nyanlända elever att använda sig av modersmålet som ett verktyg för förståelse i ordinarie klass, men kanske även utanför klassen? Bunars (2010:77) forskningsöversikt belyser modersmålets betydelse i elevernas undervisning. Modersmålsundervisning och handledning bidrar till en fortsatt kognitiv utveckling hos de nyanlända eleverna (Elmeroth, 2008:128). Axelssons och Nilssons (2013:145-154) studie visade också på att elevernas användande av modersmålet var viktigt för deras lärande av det nya språket, både som stöd för förståelse och för det svenska språket.

Hur upplever de nyanlända eleverna att de bemöts på ett utvecklande sätt för deras sociala integration? Under utslussningsperioden upplever av 4 av 5 elever att de blir utsatta av andra elever, exempelvis genom att få öknamn, bli retade eller exkluderade. Tre elever har hamnat i bråk med elever i andra klasser. **Memo:** Detta visar på att de nyanlända eleverna är mer utsatta bland övriga elever i skolan och att det brister i gestaltandet och förmedlandet av skolans värdegrund, att alla människor har lika värde (Utbildningsdepartementet, 2011:7). Att uteslutas och retas kan vara diskriminerande.

En elev berättar om att andra elever brukar bråka med elever från FBG och att de inte får vara med och leka. Två elever betonar att just rasterna är oroliga. En elev förklarar att det då är många barn som bråkar med barnen i förberedelsegruppen. **Memo:** Detta kan visa på de maktstrukturer som finns i samhället. Axelsson och Nilsson (2013) betonar betydelsen av hur relationen ser ut mellan de elever som är i majoritet och de elever som är i minoriteten, de nyanlända eleverna. Det är viktigt att det finns ett skol- och klassrumsklimat som underlättar interaktionen med och mellan eleverna. Eleverna kommer från ett samhälle som likt alla andra innefattar både fördomar och diskriminering (2013:140). Att det finns elever som systematiskt bråkar med barnen från förberedelsegruppen och att eleverna talar i ord som vi och dem visar på den kategorisering som Elmeroth (2008:11) menar präglar relationerna mellan olika grupper. Författaren menar att individer vid möten kategoriserar varandra och tilldelar de andra olika maktpositioner, med olika mycket makt, utifrån den makthierarki som präglar mötesplatsen och att dessa maktpositioner kan skapas utifrån etnicitet. Om normen nu är att inte vara från förberedelsegruppen så förklarar det även varför de från förberedelsegruppen

låter de andra eleverna vara med och inte tvärtom. Detta visar på den hierarki som visar sig i praktiken då kategoriseringen, eller grupperingarna vi och dem rangordnas i hierarkier med över- och underordnade positioner och fungerar som en utgångspunkt i förhållandet mellan dem (Elmeroth, 2008:11). Dessa attityder kan bidra till att de nyanlända eleverna som är i minoritet kan bli tilldelade en sämre status vilket kan påverka de affektiva faktorerna (Axelsson och Nilsson, 2013:240) och klasskamraternas vilja att bemöta de nya eleverna.

En elev säger att han ibland får vara med de nya klasskamraterna och ibland inte, men att det aldrig är någon som tar initiativ till att bjuda in. **Memo:** Detta kan bero på den tidigare nämnda statusen som de nyanlända eleverna kan tilldelas. Axelsson och Nilsson (2013:159f.) studie visar även att det i olika utsträckningar är så att de nya klasskamraterna kan känna en ovilja att ta ansvar för de nyanlända elevernas sociala integration.

Samtliga elever visar att kompisarna är en stor drivkraft till vilket klassrum de vill vara i. **Memo:** Detta bekräftar Axelsson och Nilsson (2013) studie som visar att de nyanlända elevernas utveckling och deras sociala integration hänger ihop. Deras studie visade att många elever blev besvikna vad gäller den sociala integrationen i klassen och att de kände sig hämmade både i deras sociala integration och kunskapsutveckling. De nyanlända elevernas förhoppningar av att lära sig svenska genom att skaffa sig svensktalande kamrater var något som inte präglade i skolan.

4 av 5 elever känner att de bemöts på ett vänligt sätt av deras nya klasskamrater. Två av dem kände dock inte att klasskamraterna var vänliga i början av deras inslussning i klassen. En av dem tyckte inte de nya klasskamraterna tog initiativ till någon kontakt, förutom en. **Memo:** Att eleverna säger att de bemöts på ett vänligt sätt av sina kamrater trots att några inte kände så i början av inslussningen bekräftar Axelsson och Nilssons (2013:159f) studie som visar att de nyanlända eleverna vill skaffa fler kamrater, samspeja med andra och "bli som de andra", men det visar även att de upplever hinder i den sociala integrationen med ordinarie klasselever och ofta blir besvikna i ordinarie klass. Det utanförskapet som eleven kan utsättas för kan resultera i att elevens självkänsla påverkas negativt (Elmeroth, 2008:124).

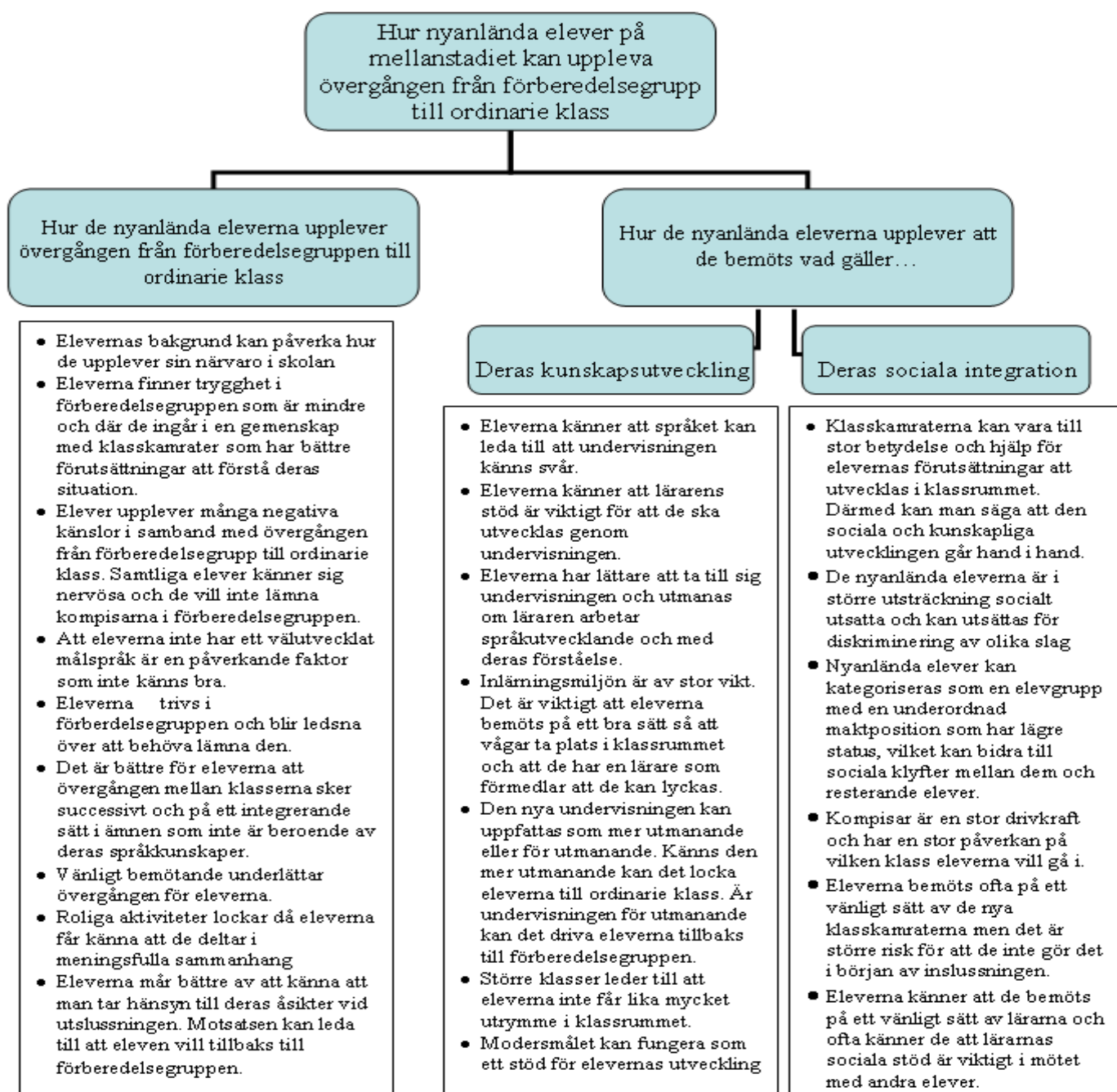
3 av 5 elever känner sig som en del av sin nya klass, en elev känner sådär och en känner inte det. Fyra elever säger att de trivs i sin nya klass för att de har snälla klasskamrater. Två elever säger att de trivs mer med kompisarna i FBG och hellre är där. **Memo:** Även detta visar på att klasskamraterna är en väldigt stor drivkraft till vart eleverna känner sig trygga att vara. Att några elever trots vänligheten hellre vill vara i förberedelsegruppen med sina kompisar bekräftar Axelsson och Nilsson (2013:159f.) slutsats om den sociala integrationens betydelse. Författarna menar att de nyanlända eleverna upplever sig vara mer inkluderade i förberedelseklassen och att ordinarie klassen inte innefattar det utbudet av sociala resurser som de nyanlända elever hoppats på, vilket kan bidra till att miljön i ordinarie klass blir exkluderande och att de nyanlända eleverna känner sig utanför gemenskapen och ensamma.

Samtliga elever känner att de bemöts på ett bra sätt av lärarna. Tre elever känner även att läraren hjälper dem med deras sociala integration. En elev kände sig osäker på det och en annan elev kände att lärarna endast hjälper till med att stoppa bråken. **Memo:** Rodell Olgaç (1996) betonar att det är bra om läraren hjälper eleven med den sociala integrationen då vänner kan bidra till en tryggare känsla både på skolgården och i den nya ordinarie klassen (1996:55f.). Därför är det viktigt att läraren arbetar på ett utvecklande sätt med elevens kunskaps utveckling, men också med den sociala integrationen, för att eleven ska uppfatta

interaktionen med lärare och elever som både positiv och bekräftande, vilket kan resultera i att eleven vill anstränga sig för att ta del av det nya (Cummins, 2001:97).

5.4.1.2 Analys steg 2

Detta steg handlar om att konkretisera vad jag har kommit fram till och vad som kan vara relaterbart. Jag använde mig av *kartläggningsmetoden*, som innebär att jag utgått från ett fenomen, *Nyanlända elevers upplevelser av övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass*. Sedan har fenomenets relevanta aspekter kartlagts utifrån studiens frågeställningar och underbyggts av data från både intervjuernas resultat och analys, det vill säga det som kommer innan och efter *memosen*. Data består alltså av de uppgifter eleverna lämnat in och av tidigare forskning som styrker och vidareutvecklar uppgifterna (Esaiason m.fl., 2012:272f.).

(Figur 2, Kategorischema)

5.4.2 Analys av enkäter

Genom en kvantitativa innehållsanalys och en kvalitativ textanalys har jag analyserat enkätundersökningens resultaten utifrån mina frågeställningar för att besvara dessa. Anledningen till att jag valde att använda mig av båda de ovan nämnda analysmetoderna är för att enkäten bestod av både fasta svarsalternativ och textmotiveringar. Den kvantitativa innehållsanalysen utgår från det resultat som presenteras i enkätmatrisen (Figur 1) och den kvalitativa textanalysen är till för att analysera det eleverna skrivit i svarsmotiveringarna, med andra ord de öppna svarsalternativen (Esaiasson m.fl., 2012:193, 210).

Hur beskriver nyanlända elever på mellanstadiet att de upplever övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass? Det visade sig finnas en stor variation bland de nyanlända elevernas uppfattningar kring denna frågeställning. Anledningen till detta är att man inte kan se nyanlända elever som en enhetlig grupp som delar en enda uppfattning. Det handlar om hur respektive individ upplever övergången från förberedelseklass och vilken bakgrund de har (Axelsson & Nilsson, 2013:138). Det visade sig att ett flertal av eleverna har fått uppleva krig, något som sätter sina spår och kan påverka barnen i hur de upplever och hanterar sin närvaro (Elmeroth & Häge, 2009:9-19). Det visade sig att en majoritet av eleverna upplevde sin närvaro i förberedelsegruppen på ett positivt sätt, då de positiva känslorna blev markerade tretton gånger och de negativa endast 4 gånger. De elever som hade negativa upplevelser av förberedelsegruppen gjorde det på grund av språket och osäkerhet. Detta kan te sig ganska naturligt då dessa barn har ännu större behov av trygghet och då det enligt min mening inte är särskilt tryggt att befinna sig i en ny skolsituation med nya klasskamrater och en ny lärare som man inte kan kommunicera med ordentligt då man inte behärskar språket fullt ut (Elmeroth & Häge, 2009:9-19). Anledningar till de positiva upplevelserna var enligt svarsmotiveringarna på grund av att man hade roligt, lättare att lära och framför allt på grund av vännerna i förberedelsegruppen. Detta bekräftar det som Elmeroth och Häge (2009) tar upp om att nyanlända elever behöver få ta del av meningsfullt arbete och lek i en trygg miljö samt att det blir lättare för eleverna att bygga upp ett förtroende för den nya kontexten och de inblandade om de på olika sätt får stöd och förståelse av klasskamrater (2009:107).

Själva övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass besvarades av eleverna på ett väldigt varierat sätt, men de negativa känslorna var övervägande. De negativa känslorna blev markerade 37 gånger, de positiva känslorna blev endast markerade 16 gånger. Axelsson och Nilsson (2013) menar att de varierande upplevelserna beror på att de nyanlända eleverna ser annorlunda ut beroende på individuella och affektiva faktorer som bland annat självkänsla, frustration och ångest (2013:139f.). De positiva känslorna motiverades bland annat på följande sätt: - *Roligt. Jag ska ha nya kompisar och mina lärare är snälla mot mig och hjälper mig om jag säger någonting fel. Men sen så började de lecka med mig. - Roligt för jag har varit flera gånger i klasen. - Spännande. För jag undrade hur det skulle gå till i den nya klassen.* Svaren visar på att eleverna kanske var mogna att slussas in i ordinarieklass. Detta kan enligt Rodell Olgaç (1996:55f.) synas när de visar sig vara glada men lite oroliga samtidigt som de är väldigt intresserade av sådant utanför förberedelsegruppen, i skolan. Det kan även vara så att eleven visar att hen vill utmana sig själv språkligt och socialt. Detta tillstånd tolkar jag som ett eventuellt utgångsläge för känslorna i ovanstående citat. Det var dock en elev som svarade att hen upplevt positiva känslor vid övergången som motiverade sitt svar på följande sätt: - *Ensamte att från burjan ingen lekte med mig.* Detta stödjer Axelssons och Nilssons (2013:159f.) studie som visade att många nyanlända elever blir besvikna vad gäller den sociala integrationen i ordinarie klass då många elever tar avstånd från att ta ansvar för det. Då ordinarie klass inte innefattar det utbud av sociala resurser som de nyanlända

eleverna hoppats på kan det bidra till att miljön blir exkluderande och att de nyanlända eleverna känner sig utanför gemenskapen och ensamma. Detta stöds även av att de negativa känslorna motiverades av eleverna på bland annat följande sätt: - *Läskigt, oro och ensamhet. För att man vet inte vad andra klassen skulle tycka om dig. - Ensamhet och längtade tillbaks för de var elaka mot mig. Och hade ingen kompis. - Osäkert och ensamt. Jag visste inte vad jag skulle eller med vem jag kunde vara med. - Läskigt, Nervositet, Oro, Längtan tillbaks, Osäkerhet. Jag ville inte lämna mina kompisar. Jag kände inte mina nya klasskamrater. - Ensamhet, Nervositet, Oro, Osäkerhet, Längtan tillbaks. Alla kollade konstigt på mig i de andra klasserna. - Läskigt för att man kanske inte skulle få några vänner och man förstog inte svenska så mycket så det var läskigt.* Eleverna upplever även väldigt många negativa känslor när de för första gången ska presenteras för klassen. Endast två tyckte att det var roligt. De negativa känslorna, Nervöst, tråkigt och ensamt blev markerade 14 gånger. Den övervägande negativa känslan var nervöst. De svarade bland annat att: - *Man var lite nervös och rädd för att de kanske skrattade åt dig eller sa något fult. - Läskigt, för att när alla tittade på mig jag visste inte vad jag skulle säga. - Nervöst för jag var inte med de så länge.* Nervositeten kan enligt min mening vara en naturlig känsla för alla individer som ska komma att bekanta sig med sina framtida klasskamrater, särskilt mycket om man inte kan språket. Men den nervositet, oro, osäkerhet och övriga negativa känslor som visas bland elevernas svarsmotiveringar kan även vara en skildring av den underordnade maktposition som Elmeroth (2008) menar att skolans minoritetsgrupper kan ha. Författaren menar att minoritetsgrupperna blir tilldelade en underordnad maktposition som kan skapas utifrån etnicitet (Elmeroth, 2008:11). Det kan även vara så som Gibbons (2006:162) tar upp att mindre elevgrupper kan kännas tryggare, då den både erbjuder dem mer utrymme att interagera med pedagogen och erbjuder dem en miljö som kan uppfattas som mindre hotfull.

När det kommer till hur eleverna upplevde att de fick vara med och påverka utslussningen så var det 3 elever som tyckte att de inte hade fått vara med och bestämma. De flesta, 7 elever, tyckte dock att de fått vara med och bestämma i olika utsträckning. Bland dessa var det några som motiverade sitt svar på följande sätt: *Om jag skulle ha engelska så sa dom till dom i FBG som sa till mej om jag skulle ha engelska eller matte. - Jag fick komma tillbaka till FBG då och då när jag kände för det.* Detta tolkar jag som att eleverna kände att de hade ett visst inflytande genom att lärarna tog hänsyn till att informera dem om när de skulle närvara eller respekterade dem när de inte ville vara i ordinarie klass. Att en elev uppfattar sig ha mer inflytande över vilka ämnen hen ska närvara i kan ses som positivt då Elmeroth & Häge (2009) betonar att inslussningen till en början bör ske i de ämnen som eleven och lärarna gemensamt har beslutat som lämpliga tillfällen (2009:124). Det är bra om eleven känner sig bra med att närvara under de ämnen som man valt ut. Vissa kanske känner att det är tryggare att vara i ordinarie klass vid undervisningen av de praktiska ämnena, andra kanske känner sig tryggare med matematiken (Rodell Olgaç, 1996:55f.).

Hur beskriver de nyanlända mellanstadieeleverna att de blir utmanade på ett utvecklande sätt vad gäller deras kunskapsutveckling? En elev skrev om tidigare skolerfarenheter som varit av en mer auktoritär karaktär där fysiska bestraffningar förekommit - *hon slår mig med linjal.* Denna kontrast kanske förklarar varför "de nyanlända ger uttryck för att vara mer nöjda med och i högre grad känner sig ha inflytande över undervisningen och får oftare använda elevaktiva arbetsätt. [...] Dessutom trivs de bättre med lärarna och med skolans anda"(Bunar, 2010:57). Det finns dock varierande uppfattningar bland de nyanlända eleverna angående hur de upplever att läraren arbetar på ett sätt som är utvecklande för dem. En elev tyckte inte att läraren gjorde det, medan 7 elever gjorde det. De svarade bland annat: - *För att de ville hjälpa mig med att bli bra i skolan. - Dom förklarar allt jag inte förstår. - Ja, för att*

hon frågar alltid om vad jag behöver. - Hon hjälpte mig alltid och hela tiden när jag behövde hjälpt från henne. Det visade sig även att alla elever förutom en tyckte att de inte har svårt att utvecklas i skolan. En av dem motiverade sitt svar på följande sätt: *-Lite, för att jag tyckte svenska var svårt.* Detta bekräftar det sociokulturella perspektivets syn på utveckling och lärande, som hävdar att "en individs utveckling är [...] i hög grad en produkt av undervisningen, inte en förutsättning för den"(Gibbons, 2006:26). Eleverna visar att de kommunikativa processerna ger förutsättningar för lärandet. Eftersom att kommunikation kan ske genom språk, blir språket en nödvändig och viktig faktor för barns utveckling och lärande (Dysthe, 2003:48). Den elev som skrev att lärarna förklarar det de inte förstår pekar på det just nämnda och visar på att eleverna är i behov av språkutvecklande undervisning (Axelsson & Nilsson, 2013:139), eftersom de står inför den "dubbla utmaningen", att lära sig på ett språk, som de arbetar med att lära sig. (Löthagen mfl., 2008:12, 22). Det visar även att det är viktigt att eleverna känner att lärarens ambitioner är att få med sig alla elever (Löthagen mfl., 2008:39). Det var dock 9 elever som gett mellansvar (Ofta, Sällan, Osäker och Ibland) när de besvarade om de upplever att läraren arbetar på ett sätt som är utvecklande för dem. De svarade bland annat: *- Ibland förstår jag inte allt läraren säger. - Jag lärde mig lite i förberedelsegrupp. Jag tror att de hade gått genom förut. - Ibland när jag kommer till klassen så vi ska läsa. Då har dom redan börjat utan mig. Och ibland är det svårt och dom pratar så fort.* Elevernas svarsmotiveringar visar på vikten av förståelse och förkunskaper i undervisningen. Cummins (2001:95f.) betonar att elevernas bakgrund och tidigare kunskaper även är viktiga i studiesammanhanget. Det är nämligen så att lärande sker effektivare om man utgår från dem. Det är även så att nyanlända elevers erfarenheter och förkunskaper kan skilja sig väldigt mycket från klasskamraternas och utgår man från dem så kan man öka deras engagemang, förståelse och effektivitet i lärandet. De elever som svarat med positiva svar betonar dock vikten av lärarens stöd, något som inte speglas i mellansvarens svarsmotiveringar. Detta visar på att det utifrån elevernas förkunskaper och förståelse är viktigt att pedagoger ser vilket typ av stöd eleven behöver (Gibbons, 2006: 30).

Hur upplever de nyanlända eleverna att de bemöts på ett utvecklande sätt för deras sociala integration? Vad gäller lärarens bemötande och stöd i de nyanlända elevernas sociala integration tyckte alla elever förutom en att lärare i ordinarie klasser hade bemött dem bra. De svarade bland annat att: - Dom var snälla och presenterade mig för alla andra eleverna. - Dom tog hand om mig. - Det var jätte bra lärare och läraren frågade alltid om det var något och hjälpte mig med massa saker. Detta visar på att ett vänligt bemötande och omsorg från lärarens sida är av stor betydelse. Elmeroth och Häge (2009:107) betonar vikten av att de vuxna som bemöter eleverna ska vara trygga och tillmötesgående för att eleverna ska kunna känna sig trygga och bygga upp ett förtroende för den nya kontexten. Om lärare förmedlar att de tror på sina elever samtidigt som de arbetar med den stöttning som behövs så kan det gynna elevens kunskapsutveckling (Elmeroth, 2008:124, 67). Den elev som svarat att lärare bemött den sådär skrev: *- När jag började så kunde jag inte prata svenska så bra så om jag inte svarade så blev läraren arg.* Detta visar att läraren inte fungerat som ett stöd i denna situation och Axelsson och Nilsson (2013) menar att bristerna i det pedagogiska arbetet kan påverka eleverna väldigt negativt och att skolans försummelse av deras negativa upplevelser kan leda till att de hamnar i en ond cirkel. De kan uppleva sig som avvikande inom utbildningsplanet (2013:160). Löthagen m.fl. (2006:37ff.) menar att undervisningsmiljön ska vara tillåtande för att göra fel och fråga samtidigt som den präglas av en öppenhet för flerspråkighet. Denna miljö är viktig för att elevens närvaro i ordinarie klass ska fungera på ett utvecklande och tillfredställande sätt (Axelsson & Nilsson, 2013:144, 159f.).

Det var inga elever som inte tyckte att läraren hjälpte dem att bli en del av klassrummet. Dom svarade bland annat: - *Ja, dom hjälpte mig för mycket.* - *Ja, för att hon ser mig som en del av klassrummet.* - *Ibland, för jag får inte mycket hjälp.* Svaren visar på att lärarens förmåga att stötta eleverna i klassrummet får dem att känna sig inkluderade. Cummins (2001:97f.) menar att om läraren arbetar på ett utvecklande sätt för elevernas kunskapsutveckling och sociala integration så kan det leda till att eleven uppfattar interaktionen med lärare och elever som både positiv och bekräftande. Elmeroth och Häge (2009:107) menar att eleverna känner sig tryggare i en ny kontext om de får stöd och förståelse av lärare.

Det var 5 elever som tyckte att läraren var ett stöd när det kom till att skaffa kompisar, 2 elever tyckte det lite och 5 elever tyckte inte att läraren var det. Eleverna som svarat ja skrev bland annat: *Ja, min lärare frågade alltid på möten om jag hade vänner. Om inte så hjälpte de mig med det.* - *Ja, min lärare säger att jag borde inte vara rädd att vara i en ny klass och att jag borde ha nya och bra kompisar.* - *Ja, eftersom hon hjälper mig att förstår andra.* Rodell Olgaç (1996:55f.) betonar att det är bra om läraren hjälper eleverna med den sociala integrationen eftersom det kan bidra till en tryggare känsla i den nya klassen. Får eleverna stöd och förståelse från sina nya klasskamrater så kan det också vara en bidragande faktor till att de nya eleverna känner sig tryggare i den nya kontexten. Men när det kom till om de nyanlända eleverna upplevde att klasskamraterna tog emot dem på ett bra sätt så var endast tre elever som tyckte det. 2 elever svarade att de inte blivit bemötta på ett bra sätt av de nya klasskamraterna och 8 elever tyckte att de hade blivit bemötta Sådär. De svarade bland annat: - *Sådär, det var några som inte ville att jag skulle vara med de men några var snälla.* - *Sådär, i början var jag inte kompis med många sen blev jag det. Sådär, dom var snälla mot mig när jag var snäll mot dom.* - *Sådär, de retar mig och leker med mig.* - *Nej för de retar mig - Nej de tåg mej inte till ett bra sett bara lärarna. för klasskamrater hattar mig och retar mig.* Detta visar återigen vilken stor betydelse vännerna har för att eleverna ska må bra. Att elever exkluderas av några eller vid vissa tillfällen, blir retade och känner sig hatade kan ses som brister i de nyanlända elevernas sociala förutsättningar. Att ignorera detta kan ge negativa konsekvenser då det kan bidra till att eleverna själva uppfattar sig som avvikande det sociala planet (Axelsson & Nilsson, 2013:160). Det kan även tolkas som ytterligare en skildring av de nyanlända elevernas underlägsna maktposition bland de nya eleverna (Elmeroth, 2008:11).

5.5 Summering av det analyserade resultatet

Sammanfattningsvis kan man säga att variationen bland de nyanlända elevernas uppfattningar kring övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass är stor. Elever som upplevt traumatiska händelser kan påverkas i hur de agerar eller upplever mötet med det nya. Nyanlända elever ger ofta uttryck för att vara nöjda med den svenska skolan, vissa menar att den är bättre i jämförelse med de skolor med mer auktoritär karaktär som de har erfarenhet av. Eleverna trivs i FBG eftersom de får vänner som de får samspela med och kan relatera till. Detta förklarar även varför samtliga nyanlända elever upplever många negativa känslor i samband med övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass. Samtliga elever känner sig nervösa och de vill inte lämna kompisarna. Det finns dock de som ser fram emot att slussas in för att de är nyfikna och vill gå vidare. Detta beror mycket på elevens trygghetsbehov. För elevernas bästa bör utslussningen ske på ett successivt och integrerande sätt i ämnen där de inte är så beroende av språket. Samtliga elever tycker att språket kan leda till att undervisningen känns svår och det är därför viktigt att läraren arbetar med stöttning och språkutveckling. Övergångsfasen underlättas av vänligt bemötande i den nya klassen, roliga aktiviteter och att de får ingå i meningsfulla sammanhang. Elevernas känsla av delaktighet i resulterar också i en positivare inställning av den nya klassen. Lärarens och kamraternas stöd

är av stor betydelse för den nyanlända elevens utveckling i ordinarie klassrum. De vill samspela med andra, men upplever hinder i den sociala integrationen med ordinarie klass elever och blir ofta besvikna när de kommer till ordinarie klass. De nyanlända eleverna är en mer utsatt elevgrupp i skolan. Relationen till de nya klasskamraterna blir dock bättre med tiden. Samtliga elever visar att kompisarna är en stor drivkraft till vilket klassrum de vill vara i.

6. Slutdiskussion och slutsatser

I detta kapitel presenteras en diskussion som anknyter till studiens syfte och frågeställningar, samtidigt som resultaten sammanfattas. Under diskussionen har jag försökt inta en mer adekvat forskningsroll, då argument stöds av referenser till tidigare forskning. Senare intas en friare roll för att tolka och värdera resultaten. Diskussionen avslutas med att de viktigaste slutsatserna redogörs. Kapitlet avslutas med förslag på vidare forskning.

6.1 Diskussion kring syfte och frågeställningar

I inledningen tar jag upp Skolverkets (2013) redovisade statistik som visar att elever som invandrat efter ordinarie skolstart i större omfattning inte lyckas uppnå kunskapskraven i samtliga ämnen bortsett från modersmål, till skillnad från de elever som invandrat innan ordinarie skolstart. Jag tar även upp att elever som går i förberedelseklass kan påverkas negativt både socialt och kunskapsmässigt, då både lärare och elever ger dem en "stämpel". En stämpel om att de inte är lika bra eller lika duktiga, vilket kan bidra till negativa konsekvenser vad gäller både deras kunskapsutveckling och deras sociala status (Arvidsson m.fl., 1996: 22ff.). Då dagens oroligheter i omvärlden bidrar till att antalet nyanlända elever ökar innebär det att lärare borde ha en bra beredskap och kunskap om hur man ska ta emot elever från förberedelsegrupp, för att kunna leva upp till de krav som olika styrdokument ställer. Av denna anledning är detta undersökningsområde viktigt för alla anställda inom den pedagogiska verksamheten (Skolverket, 2014:4).

Syftet med studien är att få en inblick på hur lärare och nyanlända elever kan uppleva övergången från förberedelsegruppen till ordinarie klass. Jag kommer dock inte diskutera lärarperspektivet då jag valde att lämna det efter undersökningsperioden. Av denna anledning kommer jag inte heller ta upp den sista frågeställningen som riktade sig mot lärarna. Jag ville även undersöka om de nyanlända eleverna upplever att de bemöts på ett utvecklande sätt vad gäller både deras kunskapsutveckling och deras sociala integration. Detta eftersom det finns ett samband mellan nyanlända elevers utveckling och deras sociala integration, och är två faktorer som är beroende av varandra (Axelsson och Nilsson, 2013:159f.).

Studiens frågeställningar skapades för att uppnå studiens syfte. Den första frågeställningen, *hur beskriver nyanlända elever på mellanstadiet att de upplever övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass*, besvarades genom mina undersökningar och bekräftas av den tidigare forskningen. Både enkäterna och samtalsintervjuerna visade att det finns variation bland de nyanlända elevernas uppfattningar kring övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass, detta eftersom alla individer utifrån olika förutsättningar upplever olika fenomen på olika sätt (Axelsson & Nilsson, 2013:138). Elever som upplevt traumatiska händelser kan påverkas i hur de agerar eller upplever mötet med det nya (Elmeroth & Häge, 2009:65ff., 94ff.). De nyanlända eleverna ger dock ofta uttryck för att vara

nöjda med den svenska skolan, vissa menar att den är bättre i jämförelse med de skolor med mer auktoritär karaktär som de har erfarenhet av (Bunar, 2010:57). Eleverna trivs i förberedelsegruppen eftersom de får vänner som de får samspela med och kan relatera till (Elmeroth & Häge, 2009:107). Studien visade att de nyanlända eleverna upplever många negativa känslor i samband med övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass. Samtliga elever känner sig nervösa och de vill inte lämna kompisarna i förberedelsegruppen. Detta kan förklaras av att eleverna kanske funnit en trygghet och skapat en vi-känsla med de i FBG. Rodell Olgaç (1996:55f) menar att nyanlända elever gärna vill ha den tryggheten de har fått i förberedelsegruppen, som ofta är en mindre grupp. Mindre elevgrupper känns tryggare då de ger eleverna mer utrymme att interagera med pedagogen och är en miljö som kan uppfattas som mindre hotfull (Gibbons, 2006:162). Det är dock många som ser fram emot att slussas in för att de är nyfikna och vill gå vidare. Detta varierar beroende på elevens mognad och trygghetsbehov (Rodell Olgaç, 1996:55f.).

Intervjuerna visar att elevernas känsla av delaktighet också resulterar i en positivare inställning till den nya klassen (Elmeroth & Häge, 2009:124). För elevernas bästa bör utslussningen ske på ett successivt och integrerande sätt i ämnen där de inte är så beroende av språket (Rodell Olgaç, 1996:55f.).

Den andra frågeställningen och dess underfråga var också till för att besvara mitt syfte och rikta in sig på hur de upplever att de bemöts utifrån sociala- och studiemässiga aspekter i ordinarie klass. *Hur beskriver de nyanlända mellanstadieeleverna att de blir utmanade på ett utvecklande sätt vad gäller deras kunskapsutveckling? Hur upplever de att de bemöts på ett utvecklande sätt för deras sociala integration?* Studien visar att lärarens och kamraternas stöd är av stor betydelse för den nyanlända elevens utveckling i ordinarie klassrum. De vill samspela med andra, men upplever hinder i den sociala integrationen med ordinarie klass elever och blir ofta besvikna när de kommer till ordinarie klass. De nyanlända eleverna är en mer utsatta elevgrupp i skolan. Relationen till de nya klasskamraterna blir dock bättre med tiden. Samtliga elever visar att kompisarna är en stor drivkraft till vilket klassrum de vill vara i (Axelsson & Nilsson, 2013:159f.). Samtliga elever tycker att språket kan leda till att undervisningen känns svår och det är därför viktigt att läraren tror på eleverna (Elmeroth, 2008:124, 67) och arbetar med stöttning och språkutveckling. Övergångsfasen underlättas av vänligt bemötande i den nya klassen, roliga aktiviteter och att de får ingå i meningsfulla sammanhang (2006:161ff.).

6.2 Friare tolkning av studiens resultat

Trots att studien begränsades på grund av hinder under undersökningsprocessen och trots studiens ringa omfång tycker jag att den visar upp viktiga aspekter, som kan vara intressanta när det kommer till arbetet med de nyanlända eleverna som slussas in från förberedelsegruppen. Det blev tydligt att eleverna får uppleva väldigt många negativa känslor under utslussningsperioden och att lärare på olika sätt kan arbeta med att ge dem mer trygghet (Rodell Olgaç, 1996:55f.). Intervjuundersökningarna visar att de nyanlända eleverna är en utsatt elevgrupp i skolan redan i förberedelsegruppen, vilket jag tror bidrar till att eleverna finner extra mycket trygghet hos varandra. Det sociala arbetet är därför av stor vikt och det finns olika sätt att hantera detta. Ett sätt enligt min uppfattning är arbetet med ordinarie elevers attityder gentemot de nyanlända eleverna. Detta blir viktigt eftersom det påverkar dem i hur trygga de känner sig utanför förberedelsegruppen och deras självförtroende. Är lärare medvetna om kopplingen mellan nyanlända elevers kunskapsutveckling och sociala integration så leder det förhoppningsvis till insikter om vikten av att arbeta med båda

aspekterna, vilket kanske kan bidra till ett tryggare klassrumsklimat i ordinarie klass som underlättar de nyanlända elevernas sociala- och kunskapsutveckling (Axelsson och Nilsson, 2013:240). Många elever har upplevt traumatiska händelser och är därför i ännu större behov av trygghet, något som är viktigt att ha kännedom om då det kan bidra till att eleverna kan reagera och behöva stöd på olika sätt (Elmeroth & Häge, 2009:65ff., 94ff). Eleverna som deltog i undersökning delade självmant med sig av har med sig upplevelser från både krig och skolor som har utövat våld mot dem. Detta tycker jag visar på att eleverna återkopplar till dessa mer eller mindre traumatiska händelserna och därmed har de en betydelse för dem. Eftersom detta kan vara något som ökar deras behov av trygghet bör skolorna även arbeta med personalens värderingar och attityder, dels för att eleverna ska bemötas med respekt som andra elever, och dels för att det inte ska hämma deras utveckling. Detta är viktigt för att eleverna inte ska ”stämplas” som sämre på grund av attityder som präglas av negativa fördomar. En förändring av attityder kanske bidrar till att fler lärare vill, eller åtminstone inser vikten av, att arbeta språkutvecklande och ha höga förväntningar på eleverna (Elmeroth, 2008:124, 67). Då språket är nyckeln till både elevernas kunskaps- och sociala utveckling så är det viktigt att eleverna får utveckla det genom undervisningen de tar del av i skolan (Löthagen m.fl., 2008:12, 22). Jag anser det vara avgörande att eleverna ska en trygg och utmanande läromiljö där de accepteras som individer som håller på att utveckla sitt språk, vilket är en svår och tidskrävande process. Det handlar om en miljö med strukturerade rutiner, vilket ger trygghet och enklare bidrar till utveckling (Elmeroth & Häge, 2009:114f.).

6.3 Slutsatser

Jag är medveten om att min empiriska undersökning inte kan generaliseras till hur nyanlända elever i allmänhet upplever övergången från förberedelseklass till ordinarie klass eller hur de bemöts på ett utvecklande sätt både för deras kunskapsutveckling och sociala integration. Studien är begränsad till ett mindre antal nyanlända elever och deras erfarenheter. Syftet med slutsatserna är att konkretisera detta fall för att den ska gynna andra pedagogiska verksamheter som kan relatera till det och för att uppmärksamma andra om att denna studies slutsatser till stor del stöder resultaten i Monica Axelssons och Jenny Nilssons studie *Welcome to Sweden (2013)*. Detta anser jag vara särskilt intressant då min studie inriktat sig på yngre elever i grundskolan.

Undersökningen gick inte som jag förväntade mig från början men lyckades ändå i det avseende att ge inblick i hur nyanlända elever kan uppleva övergången från förberedelseklass och i hur de upplever att de bemöts i ordinarie klass. Vidare gav det möjlighet att se hur det kunde gynna deras utveckling om de bemöts på ett tryggt och accepterande sätt i ordinarie klass, både när det kommer till deras kunskapsutveckling och sociala integration. Detta visar på att problematiken som lyfts i studien är föränderlig. Mycket beror på om pedagoger är villiga att synliggöra problematiken inom det sociala samspelet och om den egna undervisningen tillfredsställer de nyanlända elevernas behov. Medvetenheten kring detta kan bidra till att förbättra den egna verksamheten och hjälpa de nyanlända eleverna i deras utslussningsprocess.

Följande slutsatser är, som tidigare nämnts, inte generaliserbara, utan istället förhoppningsvis relaterbara.

- Nyanlända elever kan känna väldigt många negativa känslor, som exempelvis osäkerhet, rädsla, ensamhet, nervositet, vid övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass.

- Det är viktigt att eleven bemöts på ett sätt så hen känner sig trygg i den nya kontexten och med dess inblandade.
- För att underlätta övergångsprocessen för den nyanlända eleven bör läraren vara trygg och tillmötesgående samtidigt som hen arbetar språkutvecklande och med stöttning.
- De nya klasskamraterna har även stor betydelse för den nyanlända eleven. Eleven upplever övergången mycket bättre om hen känner att hen tas emot av de nya klasskamraterna. Det är därför viktigt att läraren stöttar den nyanlända eleven i hans sociala integration och att pedagogen arbetar med övriga elevers attityder. Detta för att undvika det utanförskap och övriga konsekvenser som negativa attityder gentemot eleven kan bidra till.
- Elevernas kunskapsutveckling och sociala integration är två faktorer som går hand i hand.
- Det är viktigt att övergången från förberedelsegruppen till ordinarie klass sker successivt och på ett integrerande sätt samt att eleven känner att hen är delaktig i beslutstagande om den.

6.4 Vidare forskning

Förslag på vidare forskning utifrån denna studie skulle vara att genomföra den på fler skolor med hjälp av slumpmässiga urval för kunna få mer generaliserbara resultat. Det hade även varit bra att studera mitt problemområde under längre tid genom deltagande observationer för att se om eleverna skulle ge mer information om de fick tillfälle att fördjupa sina reflektioner kring sina upplevelser.

Ytterligare ett förslag är att studera hur eleverna upplever inkluderingen i de praktisk-estetiska ämnena och hur de bemöts på ett utvecklande sätt för deras sociala integration i detta startskede. Dessa ämnen är ju det första steget de nyanlända eleverna tar för att påbörja sin utslussning. Det kanske är en period som är extra viktigt att arbeta med den sociala aspekten för att underlätta det för eleven när hen sedan ska integreras i ordinarie klass?

Ett förslag på vidare forskning är att fördjupa sig i den makthierarki som till viss del har skildras i studien. En större systematisk undersökning som fokuserar på hur relationen mellan de nyanlända eleverna och resterande elever på mellanstadiet återskapar olika över- och underordnade maktpositioner samt hur dessa maktpositioner påverkar dem i skolan.

På personligt plan är det dags för mig att komma ut till verkligheten. Studien har gynnat mig på många olika sätt, inte minst då jag fått anställning i en skola med förberedelsegrupp. Jag hoppas samla på mig mycket kunskap innan en eventuell framtida undersökning.

7. Referenslista

Abrahamsson, Niclas. (2009). *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur.

Arvidsson, Gunnel m.fl. (1996). *Basgrupp – för vem och hur? Om invandrarelever med otillräcklig skolbakgrund*. Göteborg: Invandrapedagogiskt centrum, IPD. Stencil.

Axelsson, Monica och Nilsson, Jenny. (2013). "Welcome to Sweden": *Newly Arrived Students' Experiences of Pedagogical and Social Provision in Introductory and Regular Classes*. Hämtad 2014-03-25 från:

http://www.iejee.com/6_1_2013/IEJEE_6_1_nilsson_axelsson.pdf

Bunar, Nihad. (2010). *Nyanlända och lärande: en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan* (Vetenskapsrådets rapportserie 6:2010). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Hämtad 2014-03-31 från:

http://www.vr.se/download/18.7e727b6e141e9ed702be6a5/1390213067985/2010_06.pdf

Cummins, Jim. (2001). "Andraspråksutveckling för skolframgång – en modell för utveckling av skolans språkpolicy" i Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk. (Red.), *Symposium 2000: ett andraspråksperspektiv på lärande* (s. 86-107). Stockholm: Sigma.

Dysthe, Olga. (red.) (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Elmeroth, Elisabeth. (2008). *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Elmeroth, Elisabeth & Häge, Johan. (2009). *Flyktens barn: medkänsla, migration och mänskliga rättigheter*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (4., [rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts juridik.

Gibbons, Pauline. (2006). *Stärk språket, stärk lärandet: språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. (1. uppl.) Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Hammarberg, Björn. (2004). Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I Hyltenstam, K & Lindberg, I. (Red.). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Linnéuniversitet, *Elisabeth Elmeroth*. Hämtad 2014-05-05 från:

<http://lnu.se/personal/elisabeth.elmeroth>

Löthagen, Annika, Lundenmark, Pernilla & Modigh, Anna. (2008). *Framgång genom språket: verktyg för en språkutvecklande undervisning av andraspråkselever*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Nationalencyklopedin, *Empirisk*. Hämtad 2014-05-05 från: <http://www.ne.se/lang/empirisk>

Nationalencyklopedin, *Integration*. Hämtad 2014-04-13 från:
http://www.ne.se/article/article.jsp?i_art_id=212264&i_h_word=social%2Bintegration&originalURI=/integration/212264

Rodell Olgaç, Christina. (1996). *Förberedelseklassen: en rehabiliterande interkulturell pedagogik*. (1. uppl.) Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Säljö, Roger. (2000). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket. (2008). *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*. Hämtad 2014-03-26 från: http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2027

Skolverket. (2013). *Betyg i grundskolan årskurs 6 vårterminen 2013*. Skolverkets statistik och utvärdering, Tabellnummer: 7A-7C & 8A-8C. Hämtad 2014-03-21 från:
<http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/grundskola/2.7986>

Skolverket. (2014). *Att bana väg för nyanländas lärande - mottagande och skolgång*. Hämtad 2014-03-24 från: http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3198

Stockholms universitet. (2012). *Steget från förberedelseklass en utmaning*. Institutionen för språkdidaktik. Hämtad 2014-05-05 från: <http://www.isd.su.se/om-oss/nyheter/steget-fr%C3%A5n-f%C3%B6rberedelseklass-en-utmaning-1.169288>

University of Toronto. (2014). *Faculty, Jim Cummins*. Hämtad 2014-04-11 från:
http://www.oise.utoronto.ca/cerll/FACULTY/CERLL_Faculty/Jim_Cummins/index.html

Utbildningsdepartementet. 2011. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 11*. Hämtad 2014-03-01 från: <http://www.skolverket.se>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2014-04-13 från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>.

Bilaga 1 – Samtyckesblankett

Anhållan om tillstånd för att ert barn kan delta i en undersökning inom ramen för ett examensarbete vid lärarutbildningen vid Göteborgs universitet

Jag är student som utbildar mig till lärare vid Göteborgs Universitet. Jag skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är mitt examensarbete och som ger mig lärarbehörighet. Arbetet motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart i maj.

Examensarbetets syfte är att ta reda på hur nyanlända elever och lärare upplever övergången från förberedelsegrupp till ordinarie klass.

De viktigaste frågorna jag behöver få svar på är:

Hur nyanlända elever upplever övergången från förberedelseklass och om han/hon känner att läraren arbetar på ett sätt som har bidragit till utveckling. För att kunna besvara dessa frågor behöver vi samla in material genom intervju/observation/frågeenkät med elever som har upplevt övergången från förberedelseklass till ordinarie klass.

På er skola kommer undersökningen att genomföras under perioden 2014-04-07 – 2014-04-30. Jag vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den observation/intervju/frågeenkät/annat som ingår i examensarbetet. Alla elever kommer att garanteras anonymitet. De skolor/enheter/klasser som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vad jag behöver från er är att ni som elevens vårdnadshavare skriver under detta brev och så snart som möjligt skickar det med eleven tillbaka till skolan så att ansvarig lärare kan samla in svaret vid tillfälle. Sätt således ett kryss i den ruta som gäller för er del:

Som vårdnadshavare **ger jag tillstånd** att mitt barn deltar i undersökningen

Som vårdnadshavare **ger jag inte tillstånd** att mitt barn deltar i undersökningen

Datum

.....
vårdnadshavares underskrift

.....
elevens namn

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adresser eller telefonnummer:

Med vänliga hälsningar

Jennifer Bojanic Darwiche.
gusdarje@student.gu.se

Handledare för undersökningen är Bengt O Tedeberg

Kursansvarig lärare är universitetslektor Daniel Seldén, Göteborgs universitet, Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, telefon 031 786 47 82.

Intervjuguide - elever

Tema 1: Elevens relevans

1. Har du gått i skola i det land du kommer ifrån?
 - a) om ja, skiljde sig skolan mycket från den svenska skolan? Hur?
 - b) Vilket språk talade ni i skolan i ditt hemland?
 - c) Hur länge gick du i skolan?
2. Hur länge har du varit i Sverige?
3. Hur kändes det att komma till Sverige och hur känns det att vara här nu?

Tema 2: Svenska skolan

4. Hur kändes det att du skulle börja skolan i Sverige?
5. Hur trivdes du i förberedelsegruppen?
6. Hur såg du på att byta till en annan klass från förberedelsegruppen?
7. Vilka ämnen har du slussats in i?
 - a) Hur kom ni fram till att de var rätt tillfällen?
8. Hur kändes det när du slussades ut till ordinarie klass?
 - a) Hur kändes det med språket?
9. Kändes det tryggare i förberedelsegruppen eller i den ordinarie klassen?

Tema 3: Kunskapsutveckling

10. Hur känner du att du blivit bemött av lärarna på skolan?
11. Känner du att du får lika mycket utrymme i den ordinarie klassen som i förberedelsegruppen?
12. Känner du att du lyckats anpassa dig till tempot i undervisningen?
13. Känner du att undervisningen får dig att utvecklas?
14. Känner du någon utmaning med undervisningen?
15. Får du tillräckligt stöd och hjälp av lärarna i undervisningen?
16. Hur känns det språkligt i undervisningen?
 - a) Upplever du några språkliga hinder?

17. Hur går du tillväga när språket inte räcker till?

18. Hur känner du inför lärarnas sätt att undervisa?

a) Använder de arbetssätt som hjälper dig att lära och förstå?

b) Får du någon språkstöd?

19. Vilka sätt lär du dig bäst på?

20. Vad tycker du är viktigt att lärarna tänker på när de undervisar elever som har annat modersmål än svenska?

Tema 3: Social integration

21. Hur kändes det när du presenterades för den nya klassen?

22. Hur känner du att du blivit bemött av eleverna på skolan?

a) Känner du att du är en del av klassrummet?

b) Känner du att du är en del av elevgruppen?

23. Har du fått hjälp från läraren att bli en del av elevgruppen både i och utanför klassrummet?

24. Har du fått hjälp från andra elever att bli en del av elevgruppen både i och utanför klassrummet?

25. Känner du att människor har en positiv inställning mot dig?

26. Känner du av att du är från förberedelsegrupp när du är i ordinarie klassrumm?
(statusskillnad)

27. Hur hade du velat ha det i skolan och hur är din perfekta bild av den?

Avslutning

Finns det något mer du skulle vilja säga om ämnet vi talat om?

Intervjuguide - lärare

Tema 1 - Lärarens relevans

1. Hur länge har du arbetat som lärare/pedagog?
 - a) Inom vilka ämnen ?
 - b) Vad har du för utbildningsbakgrund?
2. Ungefär hur många elever har du vid varje undervisningstillfälle?
3. Hur mycket erfarenhet har du av arbete med nyanlända elever på mellanstadiet?

Tema 2 - Upplevelser

4. Hur upplever du nyanlända elevers inkludering i ordinarie klass?
5. Hur förbereder du mottagandet av en nyanländ elev i klassen?
6. Hur tror du de nyanlända eleverna känner när de slussas in och är i klassen?
- Känner de sig nervösa? Trygga? Osäkra?

Tema 3 - Undervisningen

7. Får elever och föräldrar vara med och påverka i vilka ämnen och i vilken hastighet de ska slussas in i ordinarie klass?
 - a) Hur kommer ni fram till hur inkluderingen kan ske på bästa sätt?
8. Känner du att dina arbetsformer och undervisning är utvecklande för de nyanlända eleverna?
9. Känner du att du på ett fungerande och utvecklande sätt arbetar för de nyanländas kunskapsutveckling?
 - a) Tror du de känner att uppgifterna som ni arbetar med är utmanande?
 - b) Tror du att de får de lika mycket utrymme i och utanför klassrummet som i förberedelsegruppen?
 - c) Tror du de känner att de ligger långt bakom kunskapsmässigt?
10. Hur ser du på den språkliga aspekten?
 - a) Vad gör du när elevens språk inte räcker till i dialogen mellan er?
 - b) Får eleverna något språkstöd i undervisningen?
11. Känner du att du lyckas leva upp till styrdokumentens krav i ditt arbete med de nyanlända elevernas?

12. Tror du att den nyanlända eleven känner sig lika trygg med både lärare och elever i förberedelseklass och ordinarie klass?

13. Hur arbetar du med stöttning när det kommer till de nyanlända eleverna?

14. Känner du att det finns ett gott samarbete i arbetet med elevens inlussning med relevanta personer?

a) Föräldrar

b) Läraren från förberedelseklass?

c) Modersmållärare

Tema 4 - Socialt arbete

12. Hur planerar du och förbereder mötet mellan den nyanlända eleven och de nya klasskamraterna?

a) Har ordinarie elever en bra inställning mot den nyanlända eleven?

b) Upplever du att det finns en negativ status på de nyanlända eleverna bland övriga elever?

13. Känner du att du på ett fungerande och utvecklande sätt arbetar för de nyanlända elevernas sociala integration?

a) Tror du att de tas emot på ett positivt sätt av de andra eleverna?

b) Finns det någon elev som ska stötta den nyanlända elevens i att bli en del av elevgruppen?

14. Vad har du för uppfattningar om elevernas sociala integration i klassen?

a) När blir de en del av elevgruppen?

15. Upplever du att det lätt uppstår konflikter mellan den nyanlända eleven och övriga elever?

a) Upplever du att de nyanlända eleverna lätt exkluderas?

Avslutning

Finns det något mer du skulle vilja säga om ämnet vi talat om?

Enkätundersökning

Från förberedelsegrupp till ordinarie klass

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Mitt namn är Jennifer Bojanic Darwiche och jag är lärarstudent från Göteborgs universitet. Jag har haft min praktik på skolan under olika tillfällen, under 4 år. Just nu skriver jag mitt examensarbete och jag har valt att undersöka hur elever upplever övergången från förberedelseklass till ordinarie klass. För att begränsa min studie har jag valt att inrikta mig på elever som går på mellanstadiet. Syftet med denna enkät är att ta reda på hur ni upplevde den övergången. Jag vill även veta hur ni upplever att ni får stöd av lärarna och era nya klasskamrater. Anledningen till att jag vill undersöka detta är för att se hur den övergången kan gå till på bästa sätt och hur lärare borde arbeta för att ta emot er i det nya klassrummet.

Jag har valt just Er som svarspersoner för denna enkätundersökning eftersom att ni både är elever som går i mellanstadiet och som upplevt övergången från förberedelseklass till ordinarie klass. Jag anser att ni är otroligt viktiga för att jag ska kunna få ett elevperspektiv. Jag ber er därför att omsorgsfullt svara på frågorna, vilket kommer att ta cirka 30 min. Frågorna besvaras genom att kryssa i ett eller flera svarsalternativ men ibland även med en svarsmotivering. Svarsmotivering blir extra viktig då den hjälper mig att förstå varför ni valt ett svarsalternativ. Ni kommer att förbli anonyma i denna enkätundersökning och undersökningsresultaten kommer inte visa på de enskilda svaren. Deltagandet är helt frivilligt och ni kan när som helst avbryta er medverkan. Resultaten kommer endast användas för forskningssyftet.

Det är jag, Jennifer, som ansvarar för enkätundersökningen. Har ni några frågor så kan ni kontakta mig via mailadressen: gusdarje@student.gu.se

Tusen tack för er medverkan!

Med vänliga hälsningar, Jennifer

1. Hur länge har du bott i Sverige?

Svar: _____

2. Hur kändes det att börja skolan i Sverige?

Tryggt Bra Läskigt Osäkert

Motivera gärna ditt svar: _____

3. Gick du i skolan innan du kom till Sverige?

Ja Nej Ibland

Motivera gärna ditt svar: _____

4. Hur kändes det att gå i förberedelsegrupp?

Bra Dåligt Osäkert Kul

Motivera gärna ditt svar: _____

5. Hur kändes det när du skulle gå från förberedelseklass till ordinarie klass?

Roligt Läskigt Osäkert Spännande Ensamt

Motivera gärna ditt svar: _____

6. Vilka känslor kopplar du till den period som du övergick från förberedelseklass till den nya klassen?

Glädje Sorg Nervositet Oro Ensamhet
 Längtan tillbaks Osäkerhet Längtade till det nya Trygghet

Motivera gärna, andra känslor kanske: _____

7. Fick du vara med och planera hur det skulle vara när du gick över till den nya klassen?

Ja Lite Nej Mina föräldrar fick det Minns inte

Motivera gärna ditt svar: _____

8. Kändes det som att läraren i den nya klassen tog emot dig på ett bra sätt?

Ja Sådär Nej Minns inte Inget speciellt sätt Jätte bra

Motivera gärna ditt svar: _____

9. Känns det som att läraren arbetar på ett sätt så att du lär dig och förstår?

- Ja Nej Ofta Sällan

Motivera gärna ditt svar, varför tror du att det är så?: _____

10. Känner du att läraren tar hänsyn till det du behöver för att lära?

- Ja Ibland Osäker Nej

Motivera gärna ditt svar, varför tror du att det är så?: _____

11. Känner du att läraren är ett stöd för dig när det kommer till att skaffa kompisar i klassen?

- Nej Lite Ganska Ja Osäker

Motivera gärna ditt svar, varför tror du att det är så?: _____

12. Kände du att läraren hjälpte dig så att du också blev en del av klassrummet?

Ibland Ja Nej Sällan

Motivera gärna ditt svar: _____

13. Hur kändes det när du presenterades för din nya klass?

Nervöst Läskigt Roligt Tråkigt Ensamt

Motivera gärna ditt svar: _____

14. Känner du att dina klasskamrater tog emot dig på ett bra sätt när du kom till det nya klassrummet?

Ja Nej Sådär

Motivera gärna ditt svar: _____

15. Känner du att du har svårt att utvecklas i skolan?

Ja Nej Lite

Motivera gärna ditt svar: _____

Finns det något mer du vill berätta om kring dina erfarenheter så skriv gärna på baksidan.